

Evaluering af projektet

*En inkluderende læringsmulighed
for børn i svære skriftsproglige vanskeligheder*

Indholdsfortegnelse

FORORD	2
INDLEDNING	2
1. PROJEKTET	3
IDE	3
FORMÅL	3
UDVÆLGELSE AF ELEVER	4
START	5
ÆNDRINGER	5
FORLØB	7
2. EVALUERING	9
ELEVERNE	9
INDIVIDUELLE TEST	9
NATIONALE TEST.....	11
IT-KOMPETENCER.....	12
TRIVSEL OG FAGLIG SELVEVALUERING	14
SKRIFTLIGE UDTRYKSFÆRDIGHEDER	16
LÆRINGSCAFÉER	22
LÆRERNE	23
IT-FORUDSÆTNINGER	26
FORÆLDRENE	31
EVALUERINGSSVAR FRA FORÆLDRE	31
FUNKTIONSLÆRERE, MENTOR OG PROJEKTLEDER	34
EVALUERINGSSVAR FRA FUNKTIONSLÆRERNE	34
EVALUERINGSSVAR FRA MENTOR	35
EVALUERINGSSVAR FRA PROJEKTLEDER	36
3. KONKLUSION	37
RESUME	37
IDE	37
FORMÅL	37
ELEVERNES TRIVSEL OG KOMPETENCER	38
LÆRERNES KOMPETENCER	38
FORÆLDRENES KOMPETENCER.....	39
ANBEFALINGER	39
ANBEFALING I FORHOLD TIL IMPLEMENTERING I DRAGØR OG TÅRNBY KOMMUNE	39
GENERELLE ANBEFALINGER I FORHOLD TIL ET MENTORPROJEKT	39

Forord

Projektet "En inkluderende læringsmulighed for børn i svære skriftsproglige vanskeligheder" er blevet til i samarbejde mellem Tårnby Kommune, Dragør Kommune og Egmont Fonden, der har støttet projektet økonomisk. Derfor tak til Egmont Fonden, der har givet os mulighed for at eksperimentere og afprøve om en mentorordning kunne være den hjælp, som kunne støtte elever der har svært ved at læse, skrive og stave samt deres lærere og forældre.

Projektet har kørt i en toårig periode fra august 2011 til august 2013

En stor tak til funktionslærerne på de tre projektskoler: Elli Janniche, Jette Johnsen og Pia Dan. Det har været jeres engagement og kamp for at støtte disse børn, der har været drivkraften i, at projektet kom i gang og er blevet gennemført. Tak for jeres store bidrag til rapporten.

Stor tak til mentor på projektet, Marianne Frederiksen, der har været den primære person i det projekt som funktionslærerne og jeg som konsulent i kommunerne havde beskrevet. Igennem det arbejde du har lavet, har vi alle fået stor viden om, hvordan vi i fremtiden skal fortsætte med at støtte vores elever, deres forældre og vores lærere på skolerne. Også tak for den store evaluering på projektet, som er en væsentlig del af denne rapport.

Tak til Tårnby Kommune og Dragør Kommune, der har støttet projektet, samt til skoleledelserne på de tre projektskoler (Skottegårdsskolen, Kastrupgårdsskolen og St. Magleby Skole), der har troet på og bakket op om projektet.

Også en stor tak til alle de personer der i øvrigt har været involveret i projektet, og til Nationalt Videncenter for læsning. Professionshøjskolen og Lis Pøhler for inspiration og hjælp i forbindelse med projektet. Uden jeres involvering og støtte var det ikke lykkedes.

Denne rapport er blevet til i et samarbejde mellem de tre funktionslærere: Elli Janniche, Jette Johnsen og Pia Dan. Mentor i projektet: Marianne Frederiksen. Pædagogisk konsulent Lis Pøhler fra Nationalt Videncenter for Læsning og konsulent i Tårnby og Dragør kommune Glenda Hagemann.

Indledning

Projektet "En inkluderende læringsmulighed for børn i svære skriftsproglige vanskeligheder" har været tænkt som et eksemplarisk og inkluderende forsøg på tre skoler i Dragør og Tårnby Kommune. Formålet med projektet var at undersøge om en mentorordning kunne bidrage til, at elever i svære skriftsproglige vanskeligheder kunne inkluderes bedre i den almindelige undervisning. Dette skulle bl.a. opnås ved et tæt forældresamarbejde og ved at klæde lærerne bedre kompetencemæssigt på til at inkludere disse elever.

Fra projektets start har det været tanken, at hvis mentorordningen og inklusionen af eleverne i skriftsproglige vanskeligheder opnåede den forventede succes, skulle denne ordning fremover implementeres på de resterende skoler i Dragør og Tårnby kommune, eventuelt i en tilpasset form hvis en evaluering pegede på dette – samt tjene til inspiration for andre skoler og kommuner.

Projektet er nu afsluttet efter to år, og denne rapport samler de erfaringer der er blevet gjort i løbet af perioden og udstikker herudfra anbefalinger til, hvordan en mentorordning kunne implementeres i Dragør og Tårnby kommune, men også til andre kommuner, der ønsker at lade sig inspirere af projektet.

Rapporten består af tre kapitler: Projektet, Evaluering og konklusion samt en bilagsdel. Første kapitel, Projektet, er en beskrivelse af selve projektet: ideen og formålet bag samt en beskrivelse af projektførelsen og de ændringer, der har været i forhold til projektplanen. Andet kapitel, Evaluering, indeholder selve evalueringen af projektet: elevernes, lærernes, forældrenes samt funktionslærernes, mentors og projektleders vurdering af projektet. Tredje kapitel, Konklusion, indeholder et kort resume af rapporten og udstikker anbefalinger i forhold til fremtidige projekter.

1. Projektet

Ide

Dragør og Tårnby kommuner havde igennem en årrække haft fokus på elever i skriftsproglige vanskeligheder i hele indskolingen. Det kunne ses på læseresultaterne, at det fungerede godt i indskolingen, men efter 3. klasse, hvor kravene blev større, viste skolernes læseprøver og handleplaner, at der var en del elever, der på trods af skolernes støtteforanstaltninger ikke magtede at leve op til de faglige krav.

Efter 3. klasse var der også tiltag for elever med skriftsproglige vanskeligheder. Et af tiltagene var at stille computeren og cd-ord til rådighed for eleverne. Eleverne var på kursus i at bruge computeren og hjælpeprogrammet, men efter et stykke tid, fik elever og lærere sjældent brugt computeren i klassen. Undersøgelser havde vist, at denne type elever altid vil have behov for lidt ekstra opmærksomhed i deres skoleforløb. En opmærksomhed som lærerne gerne ville give, men som de var usikre på. Gennem samtaler med forældre, har vi konstateret, at der også for dem kunne være stor usikkerhed på, hvordan de kunne hjælpe deres barn.

Ideen til projektet "En inkluderende læringsmulighed for børn i svære skriftsproglige vanskeligheder" opstod ud fra et ønske om at afdække om en mentorordning kunne støtte elever, lærere og forældre, så elever i 4.-6. klasse i skriftsproglige vanskeligheder fik forbedrede inklusionsmuligheder.

Formål

Projektet skulle afdække muligheden for et tiltag, der kunne:

- støtte eleverne, så de kunne blive i deres normalklasse
- støtte lærerne, så de kunne blive inspireret til tiltag i undervisningen, der kunne støtte disse elever
- styrke samarbejdet mellem forældre og lærere

- støtte forældrene i, hvordan de bedst kunne hjælpe deres barn

Projektets formål blev derfor at udvikle en mentorordning, der kunne:

- tilbyde sparring og supervision til lærere, forældre og elever i svære skriftsproglige vanskeligheder
- medvirke til at sikre, at eleverne bevarede lysten til at lære
- udvikle og opkvalificere samarbejdet mellem forældre og lærere, så udviklingsmulighederne for eleverne i svære skriftsproglige vanskeligheder forbedredes.

Mentor skulle derfor være en person, der kunne:

- støtte de i projektet udvalgte elever
- tilbyde kurser til lærere, elever og forældre
- være tovholder mellem de professionelle voksne
- optimere samarbejde mellem lærere og forældre
- give ideer til undervisningspraksis

Mentor skulle være en måned på hver skole, hvor timerne skulle bruges til at klæde børnene på til at bruge it, samt sætte små tiltag i gang, der kunne arbejdes med i klasserne og hjemme. Når mentor ikke var på skolen skulle en lærer fra skolernes Pædagogiske LæringsCenter (PLC) kunne hjælpe med praktiske ting omkring eleverne. Når mentor kom tilbage på skolen efter to måneder, skulle der følges op på de tiltag, der var sat i gang. Funktionslærerne skulle udvælge elever og være tovholdere på projektet på den enkelte skole.

Udvælgelse af elever

Projektet skulle som udgangspunkt ikke kun hjælpe elever med ordblindevanskeligheder. Der var fra 4. klasse også elever med andre vanskeligheder, der havde store skriftsproglige vanskeligheder. Derfor skulle projektet kunne rumme 10 elever fra hver skoles 4., 5. og 6. klasser. Udvælgelsen var de 10 elever, der havde været størst bekymring for på hver skole.

Efter udvælgelsen blev eleverne individuelt testet, for at se hvor deres vanskeligheder på det pågældende tidspunkt var mest fremtrædende. Testene dækkede afkodningen, ordkendskab, hukommelse og kognitive niveau.

Efter individuel testning af de udvalgte projektelever, var det overraskende at se, at mange af eleverne havde et manglende ordkendskab og store hukommelsesvanskeligheder (Se afsnittet Evaluering, Individuelle test, side 9).

Eleverne blev efterfølgende også testet med hensyn til it-forudsætninger, skriftlig udtryksfærdighed og trivsel.

Start

Bevillingen om økonomisk støtte til projektet fra Egmont Fonden kom i juni 2011. Herefter blev straks ansat en mentor i en halvtidsstilling med starte 1. september 2011 og to år frem.

Vi valgte at gå i gang med projektet hurtigst muligt og det betød, at der løbende var udfordringer at tage fat på:

- Lærerne skulle forberedes på, hvad det var for et projekt, de skulle indgå i
- Forældrene skulle give accept til, at de og børnene indgik i projektet
- Eleverne skulle testes
- Skolernes internetforbindelser fungerede dårligt og måtte forbedres
- Mentor anbefalede, at hvert barn i projektet fik sin egen computer til at bruge hjemme og på skolen

Der var ikke afsat økonomi til indkøb af computere til de enkelte elever. Det var meningen, at hver elev skulle bruge en af skolens udvalgte bærbare computere på skolen, og at de skulle bruge den computer, de havde hjemme til hjemmearbejde, så det kun var et USB-stik, der skulle transporteres mellem skole og hjem. Skolerne og PPR støttede dog projektet ret hurtigt med midler, så der kunne indkøbes en computer til hvert projektbarn. Disse blev leveret i januar og februar 2011.

Også skolernes internetforbindelser blev forbedret i efteråret 2011 og start 2012, men alle ovenstående problemstillinger har haft stor indflydelse på, hvornår projektet kom rigtigt i gang med den støtte, der var ønsket i projektet til eleverne, forældrene og lærerne.

Ændringer

Der skete en del ændringer i forhold til projektbeskrivelsen: struktureringen af mentors arbejde, manglende inddragelse af nye 4. klasser, anvendelsen af test i evalueringen, forberedelse af lærerne, frafald af projektelever og til sidst lockouten, der bevirkede at færre tests blev gennemført.

Mentors arbejde

I projektbeskrivelsen havde vi ønsket, at mentor skulle være på hver skole en måned af gangen. Mentor skulle støtte og sætte små tiltag i gang for elever, forældre og lærere. I de to måneder, hvor mentor ikke var på skolen, skulle det være en lærer fra det Pædagogiske Lærings Center på skolen, som elever, lærere og forældre skulle kunne trække på. Ved projektstart mente mentor dog, at hendes tid ville blive udnyttet meget bedre, hvis hun var på alle tre skoler efter aftale og behov. Det blev vedtaget, at mentor skulle arbejde på den måde. Efter første projektskoleår, blev vi enige om, at der skulle mere struktur på, hvornår mentor var på skolerne, så funktionslæreren kunne forberede elever og lærerne til, i hvilke perioder mentor var til stede. Mentor skulle være på skolen en uge af gangen. Mentor har derfor været en uge på skift på de tre skoler i det sidste projektskoleår.

Nye 4. klasser

I følge projektet skulle vi have taget nye 4. klasse elever ind efter sommerferien 2012. Dette var ikke muligt, fordi projektet ikke havde nok timer til at dække det nye antal elever, der så skulle indgå i projektet. Projektet var på dette tidspunkt først rigtig ved at komme i gang, på grund af alle de udfordringer der havde været i begyndelsen af projektperioden. Beslutningen blev derfor, at vi kun fortsatte med de elever, vi allerede havde i projektet og som nu var 5., 6. og 7. klasse.

Evaluering

Vi havde i projektbeskrivelsen beskrevet mange typer af testning og spørgeskemaundersøgelser, vi ville bruge til evaluering. Dette blev der gjort meget ud af i starten af projektet, men det viste sig efterfølgende, at nogle af spørgeskemaundersøgelserne og testene var svære at evaluere på. Der blev lagt et stort stykke arbejde omkring De Nationale Test, som vi desværre i slutevalueringen ikke kunne bruge (Se afsnit Evaluering, Nationale test side 11).

Lærerne

Da det i projektbeskrivelsen var besluttet, at projektet skulle dreje sig om elever i 4., 5. og 6. klasse, var lærerne på disse årgange ikke blevet spurgt, om de ville være med i projektet. Det blev bestemt fra skoleledelsen, at alle lærerne på de nævnte årgange skulle indgå i projektet. Dette betød, at der blev brugt meget tid på at forberede lærerne til projektet.

Færre elever

Der gik i den toårige projektperiode en del elever ud af projektet. Da vi startede var der 29 elever og da vi sluttede var der 21 elever i projektet. Størsteparten af disse elever skiftede skole af forskellige årsager. En elev forlod projektet for at gå i kommunens ordblindeklasse. Tre elever forlod projektet, fordi de ikke ønskede at bruge computeren, hvilket deres forældre bakkede op om.

Lockout

Lockouten af lærerne 2013 betød, at den planlagte testning af projekteleverne ikke blev gennemført på Store Magleby Skole. Testlærer på Store Magleby var omfattet af lockouten, og eleverne på Store Magleby Skole var ikke i skole i lockoutperioden. Efter lockouten var der ikke ressourcer til testning af eleverne.

Forløb

Oversigt over projektføreløbet, som det blev gennemført.

Projektår 2011/2012

	<i>Møder: ledelse, styregruppe, mm</i>	<i>Aktiviteter med elever</i>	<i>Aktiviteter med lærere</i>	<i>Aktiviteter med forældre</i>	<i>Andet</i>
Aug.	Indledende møder med skoleledelser. Møder i styregruppen	Udvælgelse af elever	Lærerne orienteres om projektet		
Sep.	Styregruppemøder	Eleverne testes	Workshop for lærere på Skottegårdssk.	Brev til forældre om accept af indgåelse i projektet	Indkøb af it. St.Magleby Sk.
Okt.	Statusmøde med gennemgang af elever	Eleverne testes	Workshop for lærere på St. Magleby Sk. Spørgeskema til lærere		
Nov.	Statusmøde med gennemgang af elever	Test af elevernes it-fagligheder. Spørgeskema om elevernes sociale og faglige fælleskaber	Fokusinterview af lærere ved Lis Pøhler St. Magleby Sk.	Forældremøde på Skottegårdssk.	
Dec.	Styregruppemøde		Fokusinterview af lærere ved Lis Pøhler på Skottegårdssk. og Kastrupgårdssk.. Workshop med cd-ord kursus for lærerne på Kastrupgårdssk..		
Jan.	Styregruppemøder Statusmøder på skolerne	Læringscaféer Interview af elevernes it-færdigheder på Skottegårdssk.	Klassekursus	Forældremøde på St. Magleby Sk. Forældremøde Kastrupgårdssk.	Udlevering af nye computere på Kastrupgårdssk.
Feb.		Læringscaféer Interview af elevernes it-færdigheder på Kastrupgårdssk.	Klassekursus Faglærerkursus		Udlevering af nye computere på Skottegårdssk.
Mar.	Statusmøde med ledelsen på skolerne	Læringscaféer			Udlevering af nye computere på Skottegårdssk.
Apr.	Styregruppemøde	Læringscaféer	Klassebesøg. Obs i klasserne Kursus for lærere		
Maj	Statusmøde med skoleledelserne Styregruppemøde	Læringscaféer	Klassebesøg		
Jun.	Styregruppemøde	Læringscaféer			

Projektår 2012/2013

	<i>Møder: ledelse, styregruppe, mm</i>	<i>Aktiviteter med elever</i>	<i>Aktiviteter med lærere</i>	<i>Aktiviteter med forældre</i>	<i>Andet</i>
Aug.	Mentor syg Styregruppemøde	Funktionslærere/ lærere i PLC holder eleverne ajour			
Sep.	Mentor syg Styregruppemøde Evalueringskonference på de tre skoler	Funktionslærere/ lærere i PLC holder eleverne ajour			
Okt.	Styregruppemøde Statusmøde med ledelse	Læringscaféer	Klassebesøg Projekt i klasse Kursus i cd-ord	Forældremøde Skottegårdssk.	
Nov.		Læringscaféer	Kurser i klasser cd-ord kursus	Forældremøde på St. Magleby Sk.	
Dec.	Styregruppemøde	Læringscaféer	Besøg i klasser		Mentor laver opføl- gning på elevers trivsel og skrivekompetencer på computer og i hånden
Januar	Styregruppemøde Statusmøde med skoleledelser	Læringscaféer			Mentor laver opføl- gning på elevers trivsel og skrivekompetencer på computer og i hånden
Februar	Styregruppemøde	Læringscaféer			
Marts	Styregruppemøde	Læringscaféer	Kursus i klasse		
April	Styregruppemøde	Læringscaféer på to skoler		Forældremøder på Skotten og Kastrupgård	Lockout på skolerne
Maj	Styregruppemøde	Test af elever	Fokusinterview af lærere ved Lis Pøhler på Skottegårdssk. og Kastrupgårdssk. Workshop med cd- ord kursus for lærerne på Kastrupgårdssk.	Forældremøde på St. Magleby Sk.	
Juni					

2. Evaluering

Eleverne

Individuelle test

Der var udvalgt i alt 29 projektelever på de tre involverede skoler i 2011.

10 elever fra Skottegårdsskolen

3 elever fra 4. klasse

5 elever fra 5. klasse

2 elever fra 6. klasse

9 elever fra Kastrupgårdsskolen

2 elever fra 4. klasse

3 elever fra 5. klasse

4 elever fra 6. klasse

10 elever fra St. Magleby Skole

3 elever fra 4. klasse

2 elever fra 5. klasse

5 elever fra 6. klasse

Eleverne var udvalgt på baggrund af store skriftsproglige vanskeligheder i dagligdagen. Det betød, at alle elever allerede havde modtaget længerevarende specialpædagogisk bistand i deres skoleforløb.

For at få et nærmere kendskab til den enkelte elevs vanskeligheder og styrkesider testede vi eleverne med individuelle prøver. De individuelle prøver vi benyttede var:

- Chips – viser noget om elevens kognitive tilgang til opgaver.
- Udvalgte prøver fra Testbatteriet – viser noget om elevens visuelle og auditive hukommelse, samt elevens ordmobiliseringsevne.
- Prøver fra Dansk Videncenter for Ordblindhed – indikerer om der er tale om ordblindhed.
- Læsemåleren – viser noget om elevens læsehastighed og rigtighedsprocent
- Ordkendskabstesten – viser noget om elevens receptive og ekspressive ordkendskab.

Ud fra opgørelserne og vurderingerne af de forskellige testresultater opstillede vi nogle kategorier, der viste de overordnede vanskeligheder for den enkelte elev.

Se Figur 1 og 2

((X) betyder, at eleven i hht. Chips-testen er på analyse/synteseplan i forhold til kognitiv udvikling. Dette kan have betydning i forhold til læseprocessen. Øvrige elever er på

helhedsplanet, hvilket betyder, at man kan forvente, at de kan tænke metakognitivt i forbindelsen med opgaver).

Figur 1: Oversigt over individuelle test af projektelever 2011 fordelt på 7 hovedgrupper (29 elever - et felt svarer til en elev)

Dysleksi og hukommelsesvanskeligheder	Dysleksi, hukommelses- og sprog-vanskeligheder	Dysleksi og sprog-vanskeligheder	Sprog-vanskeligheder og Hukommelsesvanskeligheder	Sprog-vanskeligheder	Hukommelsesvanskeligheder	Ingen vanskeligheder, men på A/S plan kognitivt (X) = A/S plan
	(X)		(X)	(X)		(X)
	(X)		(X)	(X)		

Figur 2: Oversigt over individuelle test af projektelever fordelt på 7 hovedgrupper 2013 (13 elever)

(÷8 elever fra St. Magleby Skole indgår ikke i denne oversigt, idet lockouten af lærerne 2013 betød at den planlagte testning af projekteleverne ikke blev gennemført på St. Magleby Skole.

Dysleksi og hukommelsesvanskeligheder	Dysleksi, hukommelses- og sprog-vanskeligheder	Dysleksi og sprog-vanskeligheder	Sprog-vanskeligheder og Hukommelsesvanskeligheder	Sprog-vanskeligheder	Hukommelsesvanskeligheder	Ingen vanskeligheder, men på A/S plan kognitivt (X) = A/S plan
	(X)		(X)			

Som man kan se af Figur 1, udgjorde gruppen af elever med dyslektiske vanskeligheder ca. 1/3 af gruppen svarende til 9 af de 29 elever der blev udvalgt i 2011. 26 af eleverne der blev udvalgt i 2011 havde sproglige vanskeligheder.

21 af eleverne der blev udvalgt i 2011 havde også auditive hukommelsesvanskeligheder. Derudover viste de læseundersøgelser, der blev lavet på eleverne i 2011, at alle elever havde problemer med læsehastigheden målt på lix 10, 15 eller 20.

Ved projektafslutning 2013 så elevtallet (blå figur 2) sådan ud på de tre skoler:

7 elever fra Skottegårdsskolen

3 elever fra 5. klasse

3 elever fra 6. klasse

1 elev fra 7. klasse

6 elever fra Kastrupgårdsskolen

2 elever fra 5. klasse

1 elev fra 6. klasse

3 elever fra 7. klasse

8 elever fra St. Magleby Skole

1 elev fra 5. klasse

2 elever fra 6. klasse

5 elever fra 7. klasse

Gruppen af elever blev reduceret i skoleårene 2011 - 2013, dels fordi der var 8 elever, der havde forladt de tre projektskoler, dels fordi eleverne på St. Magleby Skole ikke blev individuelt testet på grund af skolelockouten.

Som man kan se af Figur 2, var der kun en elev i Tårnby der havde specifikke afkodningsvanskeligheder i 2013.

12 eleverne havde sproglige vanskeligheder i 2013.

8 af eleverne havde også auditive hukommelsesvanskeligheder i 2013.

Derudover viste de læseundersøgelser der blev lavet i 2013, at eleverne var blevet bedre til at læse.

(Se bilag 1 for at se de individuelle testresultater på de tre skoler).

Nationale test

Læseresultater – ud fra de frivillige nationale test i dansk, læsning

Det var oprindeligt hensigten at sammenligne udviklingen i mentorelevernes læseresultater med udvikling i læseresultater fra sammenlignelige kontrolgrupper – f.eks. samtlige elever på tilsvarende klassetrin på de udvalgte eller andre skoler. Til det formål blev såvel de frivillige som obligatoriske nationale test i dansk, læsning udvalgt til at være et hensigtsmæssigt redskab.

I hele projektperioden blev resultater for både mentorelever og samtlige deres klassekammerater på de tre involverede skoler fulgt – i et godt samarbejde med dansklærerne, som opfordredes til at lægge testene så sent i prøveperioden som mulig. Samtidig var der fokus på, hvilken forskel det evt. gjorde, om læse-skrive støtteprogrammet cd-ord blev brugt eller ej i forbindelse med de nationale test.

Imidlertid opstod der i stigende grad forskellige udfordringer i forbindelse med at anvende de nationale test i denne sammenhæng, hvilket betød, at de nationale testresultater både for mentorelever og for elever i kontrolgrupperne til allersidst blev udeladt i slut-evalueringen:

- På grund af et andet lokalt (læse)projekt i Tårnby Kommune blev testene i efterår 2012 for 6. klassernes vedkommende allerede gennemført i september og ikke som ønsket i november.
- For nogle elevers vedkommende på 5. og 7. årgang kunne opfølgende test efterår 2012 ikke gennemføres, fordi klassens test-kvoté allerede var opbrugt.
- De oprindelige 4. klasses elever gennemførte ikke, som de øvrige klasser, den samme test tre gange, men kun to, og kun med et års mellemrum.
- Flere elever var fraværende under den afsluttende frivillige test og fik ikke mulighed for opsamlende test efterfølgende.
- Det glippede med den ønskede læreropmærksomhed om mentoreleverne i anden og tredje testrunde både slog cd-ord til og brugte det undervejs.
- Det viste sig, at der var forskellig praksis på de enkelte skoler og i de enkelte klasser om, hvordan og hvor meget mentoreleverne fik hjælp fra lærere til både oplæsning og forståelse af testopgaver.

It-kompetencer

Mentor havde fra starten af projektet formuleret en række specifikke mål for, hvilke it-kompetencer mentoreleverne skulle undervises i og lære at beherske – med henblik på at mindske deres skriftsproglige vanskeligheder og samtidig give dem nogle generelle værktøjer til mere varierede arbejds- og læringsformer. Det vil sige, der har ikke kun været en kompensatorisk tilgang i form af, at et computerprogram skulle læse de afkodningsmæssigt svære tekster op, der var et bredere fagligt og alment dannende formål.

Det har været væsentligt at understrege – især over for lidt bekymrede forældre – at det ikke handlede om, at der nu kun skulle læses på skærm og skrives på computer, og ikke læses i bøger eller skrives i hånden, men at nutidens krav er, at børn og unge skal beherske de ”dobbelte kulturteknikker”, dvs. både kan læse og skrive m.v. i de traditionelle medier og digitalt. Desuden brugte også mentoreleverne ofte allerede de digitale medier til at spille, surfe, sms’e osv. i privat regi, men ikke i skolesammenhæng.

Hvad er der blevet undervist i

Kende til og selvstændigt kunne bruge cd-ord

læseunderstøttende i forbindelse med digitale tekster, med oplæsning

skriveunderstøttende til at skrive tekster, med ordforslag

indbygget betydningsordbog på dansk med info om ordklasse, bøjning og betydning

forskellige indstillinger i forhold til stemme, hastighed, oplæsningsform, brug af tal m.v.

Kende til og kunne bruge Materialebasen

Få adgang via Skolekom og uni log-in

Selvstændigt kunne hente digitale fagbøger og skønlitterære tekster

Gemme og finde igen i hensigtsmæssig mappestruktur, på usb-stik, harddisk eller i ”skyen”

Grundlæggende it-kompetencer i tekstbehandlingsprogram / Word

Kunne skrive et dokument, navngive det og gemme det i en overskuelig mappestruktur

Genfinde dokument og redigere i det og gemme under nyt navn.

- Gemme og hente filer på et usb-stik
- Kunne bruge Words indbyggede stavekontrol – og ordforslag
- Ændre sprog på stavekontrol – til f.eks. engelsk, tysk, fransk
- Lave et enkelt og overskueligt layout på egne tekster
- Kende og kunne bruge regneark / Excel
 - Kende begreber og grundlæggende funktioner
 - Anvende summation og de fire regnearter
 - Kunne forstå baggrund for og anvende formler
 - Bruge diagrammer og layoute regneark ift. formål
- Kende og kunne bruge Eleveltras beskedfunktion
 - Finde og læse beskeder fra mentor og egne lærere (lektier m.v.)
 - Skrive nye og besvare beskeder. Kunne vedlægge bilag i beskeder.
 - Layoute beskeder: overskrift, indhold, underskrift – smileyer og forskellige farver og skriftstørrelser
- Kende og kunne bruge forskellige præsentationsprogrammer
 - Den talende bog – fra Mikroværkstedet
 - Photostory 3 – med tekst, billede, speak, musik, overgange mv.
- Kende og kunne bruge færdighedsprogrammer i dansk
 - Diktatværkstedet 2 – fra Mikroværkstedet
- Kende og kunne bruge digital ordbog, som ordbogen.com på dansk og engelsk
- Kende og kunne bruge Explorer og Google til f.eks. at søge efter
 - Skolens hjemmeside
 - Relevante billeder
- Kombinere brug af forskellige programmer, f.eks. i forbindelse med skriftlig opgave på dansk eller engelsk
 - kunne skrive skiftevis i flow og læse korrektur på og forbedre tekst, bl.a. via øget auditiv sproglig opmærksomhed f.eks. med oplæsning af tekst via cd-ord.

Generelt blev der arbejdet med at kombinere auditiv og visuel opmærksomhed med taktile arbejdsform, i forbindelse med skrivning og læsning, både i undervisnings- og læringsprocessen. Også når elevernes selv skulle udtrykke sig.

Der var som udgangspunkt ret stor spredning i elevernes generelle it-kompetencer, dvs. havde man tastaturkendskab (vidste hvor bogstaverne var placeret), kunne man oprette, gemme og finde filer igen, kunne man redigere og layoute i tekster, kunne man sende og modtage mailbeskeder med vedlagte bilag, havde man overblik over hvordan sider på internettet var indrettet, kendte man Eleveltra, de rette it-begreber osv.

Ansvar for, at elever på mellemtrinnet magtede disse generelle it-kompetencer lå på skolen, og her burde være en klarere ansvarsfordeling med hvornår gør hvem hvad i den enkelte klasse – f.eks. ud fra skolens samlede it- og mediehandleplan. Ellers kunne resultatet blive, at alle elever og specielt elever med skriftsproglige vanskeligheder sættes mere bagud, når it skal bruges i et forløb. Det betyder ikke, at evt. ressourceundervisning skal bruges til tastaturtræning og lignende - det er et anliggende for hele klassen.

Elev-citater

Undervejs i projektet kommenterede eleverne flere gange deres egne læreprocesser, enten spontant eller når mentor spurgte ind til det. Nedenfor følger nogle eksempler på en øget erkendelse af, hvad det kan, når man har læse- og skrivevanskeligheder - set i elevperspektiv.

"Er det ikke snyd, det her!" og "Ved de andre lærere godt, hvad vi laver?"

[Kommentarer fra to mentorelever i henholdsvis 4. og 5. kl., da de erfarer cd-ords læse- og skriveunderstøttende funktioner]

"Det er sjovere, fordi man kan læse, hvad man selv skriver 😊" [når et selv for eleven svært afkodeligt essay indskrevet i hånden på et krøllet stykke papir indskrives på computer]

"Det er irriterende, man kan se sine fejl, mens man skriver!" [når der kommer røde og grønne streger med dansk eller engelsk stavekontrol i Word]

"Læser hun ikke lidt hurtigt? Har hun ikke lidt travlt?" ["Hun" er bl.a. Anne-stemmen i cd-ord, når eleven har skrevet få eller ingen kommaer og punktummer i teksten]

"Jeg kan skrive mere og bedre i engelsk – og så kan jeg selv og de andre høre det." [med brug af Word og Emily-stemmen i cd-ord]

"Hvor er det sejt – og vi er gode til at arbejde sammen om det." [i forbindelse med et kursusforløb om regneark, hvor programmet "regner den ud"]

"Den historie har vi helt selv fundet på." [i forbindelse med et fotomaratonforløb med bl.a. multimediefortællinger, udviklet med brug af storyboard, i photostory]

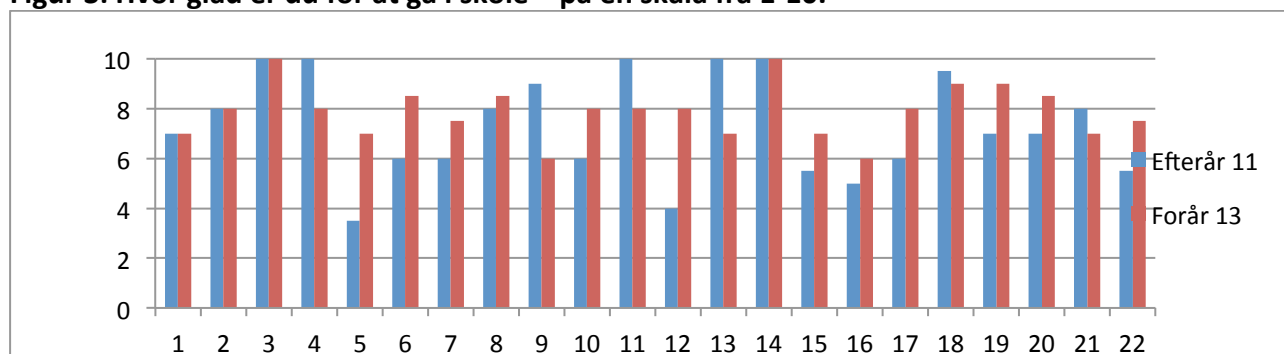
Trivsel og faglig selvevaluering

De 22 mentorelever, der var med i hele projektforløbet, svarede på en række trivsels-spørgsmål november 2011 og maj 2013. Desuden blev de spurgt om deres vurdering af egne faglige læse-, skrive- og stavefærdigheder henholdsvis ved projektstart og -afslutning.

Hvor glad er du for at gå i skole?

Her var samlet set ikke voldsomme udsving på elevernes besvarelse med 1½ års mellemrum. Det var bemærkelsesværdigt, at ingen elever placerede sig under 5 på en 10 trins skala, bortset fra 2 elever efterår 11. Det var de samme 2 elever, der i perioden sprang mest, opad, fra henholdsvis 3-4 og 4 til 7 og 8. 12 ud af 22 elever angav at være blevet mere glade for at gå i skole, 6 angav mindre glad og 4 status quo. Gennemsnittet for hele gruppen steg fra 7,3 til 7,9.

Figur 3: Hvor glad er du for at gå i skole – på en skala fra 1-10.

Hvordan trives du med dine kammerater i timen og i frikvarterer?

Den langt overvejende del af samtlige elever gav udtryk for, at de havde det godt med kammerater både i klassen og i frikvarterer. I forbindelse med trivsel med kammerater i timerne svarede fem elever i efterår 2011: *Lidt forskelligt* og *Blandet*, mens de resterende 17 svarede *Fint* og lign. Forår 2013 svarede alle *Fint* og *Godt*, bortset fra en enkelt, hvor nogle drenge drillede.

I forbindelse med trivsel med kammerater i frikvarterer efterår 2011 og maj 2013 svarede samtlige: *Godt* og *Fint*.

Hvordan er dit humør som regel?

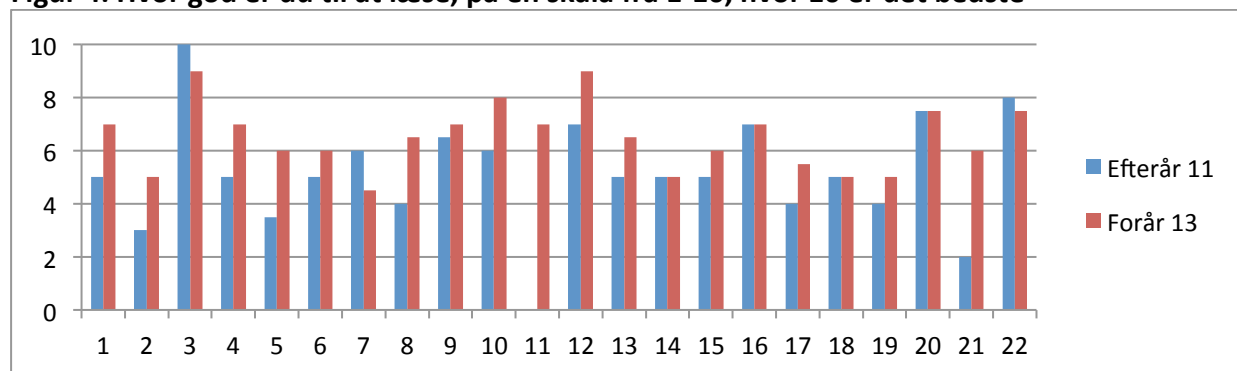
Efterår 2011 svarede 5: *Forskelligt* og en enkelt: *Træt*. De øvrige 16 elever svarede *Glad* og *Højt humør*. Maj 2013 svarede 20 elever ud af 22: *Glad* og *I godt humør*. En enkelt svarede: *Mest ked, når jeg kommer hjem* og en anden sagde: *Nogenlunde*.

Overordnet set gav mentoreleverne på mellemtrinnet ikke selv udtryk for, at f.eks. deres skriftsproglige vanskeligheder automatisk betød dårlig trivsel med kammerater i timerne eller frikvarterer - eller medførte generelt dårligt humør.

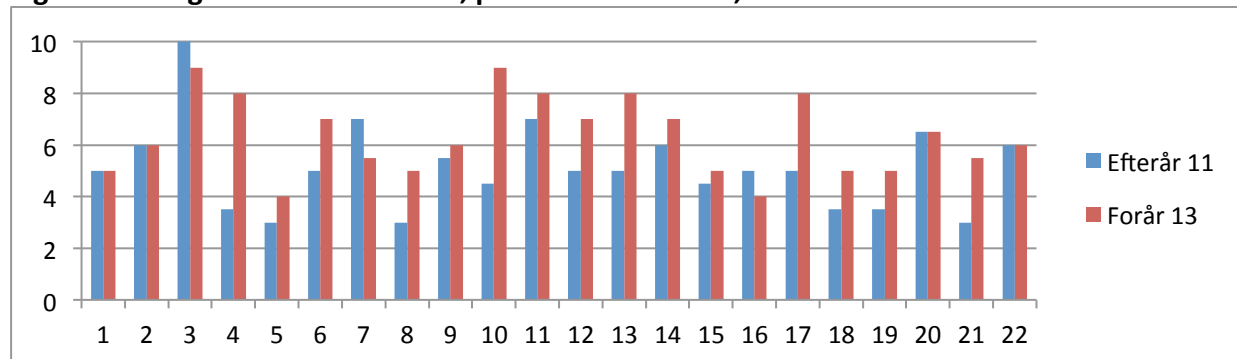
Hvor god synes du selv du er til at henholdsvis læse, skrive og stave?

Resultatet ved sammenligning mellem elevernes egen vurdering henholdsvis i november 2011 og maj 2013 var, at stort set samtlige elever vurderede sig bedre i alle tre færdigheder ved afslutningen af projekt mentor efter halvandet år. Gennemgående hoppede eleverne 1,2 point opad. Udtrykt i gennemsnit var det for læsning fra 5,2 til 6,5 - i stavning fra 5,1 til 6,3 - i skrivning fra 6,2 til 7,3. Om det var udtryk for en større tryghed og indsigt i forbindelse med at læse, skrive og stave og / eller udtryk for en reel forbedring kan være svært entydigt at bestemme, men en større faglig selvtillid var der uden tvivl tale om.

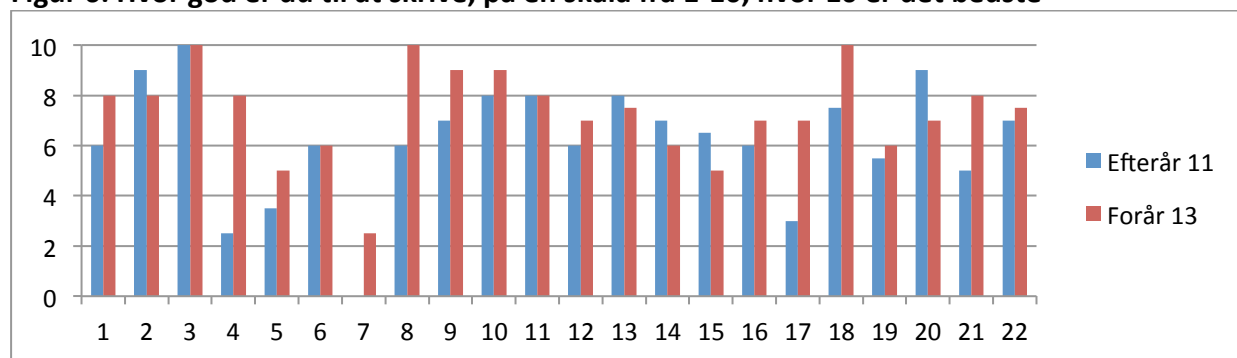
Figur 4: Hvor god er du til at læse, på en skala fra 1-10, hvor 10 er det bedste

Figur 5: Hvor god er du til at stave, på en skala fra 1-10, hvor 10 er det bedste

Figur 6: Hvor god er du til at skrive, på en skala fra 1-10, hvor 10 er det bedste

Skriftlige udtryksfærdigheder

Mentoreleverne var blevet bedt om at skrive løs, dels i hånden og dels på computer inden for en tidsramme på 10 minutter til hver opgave. I november 2011 skulle eleverne skrive noget om dem selv eller om en interesse, i maj 2013 var afsættet et foto, udvalgt af eleven selv blandt flere, som mentor havde medbragt.

Udviklingen over halvandet år i projektregi blev sammenlignet, ud fra følgende parametre:

- Den enkelte elevs "pc-koefficient"¹. Dvs. hvor meget hurtigere eller langsommere skrev eleven på computer, sammenlignet med i hånden.
- Antal skrevne ord
- Antal skrive- og forståelsesfejl i det skrevne

Den enkelte elevs "pc-koefficient"

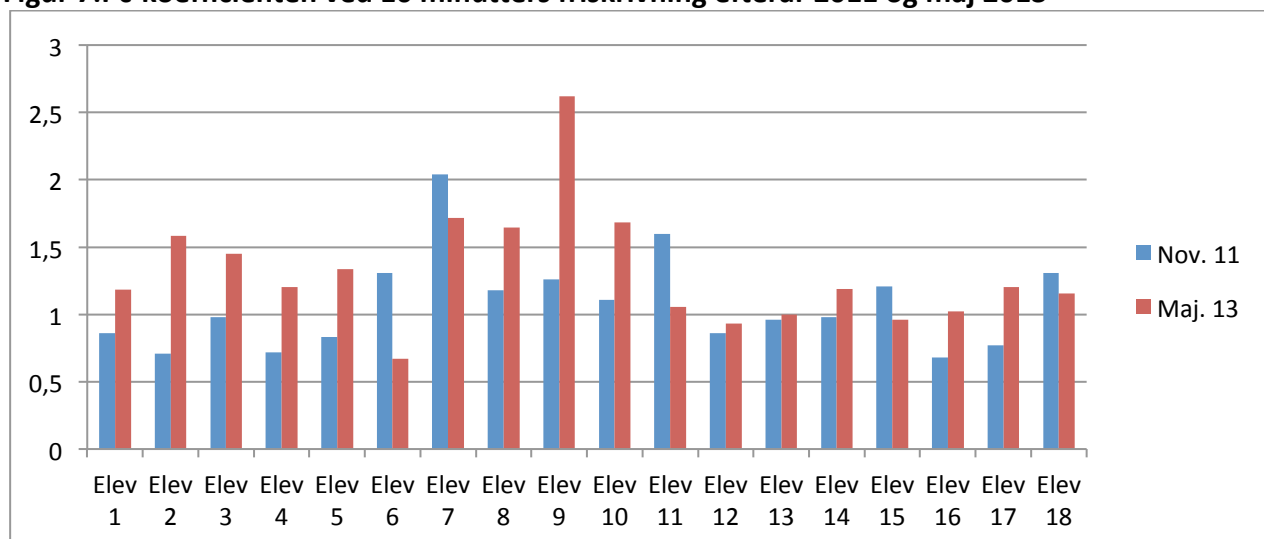
Ved projektstart i november 2011 var der generelt ikke forskel på antal skrevne ord, når eleverne skriver på computer eller i hånden. En af forklaringerne kunne være, at flere af eleverne før projektstart ikke anvendte computeren dagligt. Flere elever ledte efter bogstaverne på tastaturet. Ingen elever beherskede et ti fingersystem. Eleverne var tydeligvis mere vant til at skrive med blyant og papir, og her var der samtidig et *flow* i skrivningen.

I november 2011 skrev 10 ud af 18 elever ² (56 %) kortere tekst på computer end i hånden, både optalt i antal ord og tegn. Laveste pc-koefficient var 0,68 – højeste var 0,98. De resterende 8 elever (44 %) skrev længere tekst på computer end i hånden. Koefficienten var 1,1 til 2,04. Den gennemsnitlige pc-koefficient for de 18 elever var 1,07.

¹ Ved pc-koefficient forstås forholdet mellem antal tegn (eller ord) skrevet henholdsvis i hånden og på computer. Hvis der skrives hurtigere på computer end i hånden, er pc-koefficienten over 1.

² Ved skrivetest 2013 var 4 elever fraværende. Derfor er der sammenlignet mellem de samme 18 elever i 2011 og 13.

Figur 7: Pc-koefficienten ved 10 minutters friskrivning efterår 2011 og maj 2013

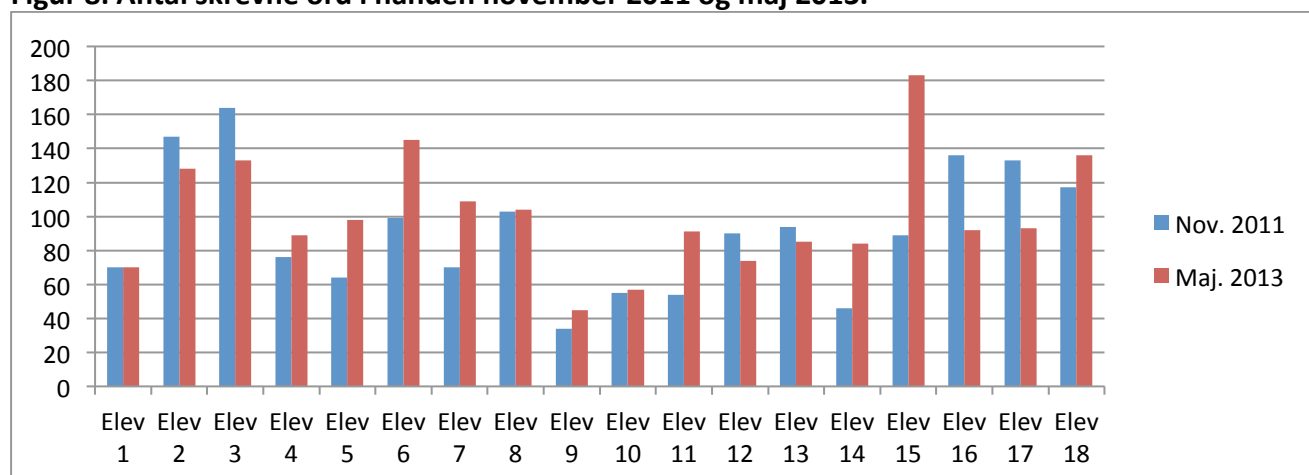
I maj 2013 var der sket en markant forbedring med henhold til mentorelevernes pc-koefficient. 15 ud af de 18 elever (83 %) havde nu en pc-koefficient på over 1 – spredningen var fra 1,0 til 2,6. Af de tre elever med pc-koefficient under 1 var de to tæt på: nemlig med henholdsvis 0,93, og 0,96. Den sidste elev med en koefficient på 0,67 havde sidste gang en på 1,31. Gennemsnittet for alle elever i maj 2013 var 1,31, hvor den tidligere var 1,07.

Så godt som samtlige elever skrev dermed enten lige så hurtigt eller en del hurtigere på computer end i hånden.

Antal skrevne ord – i hånden og på computer

Ved sammenligning mellem antal skrevne ord³ i hånden henholdsvis november 2011 og maj 2013 ses, at 6 elever (33 %) ud af 18 skrev færre ord i maj 2013 end i november 2011. To elever skrev samme antal og ti elever (56 %) skrev flere. Gennemsnitligt var antal ord steget med 20 %.

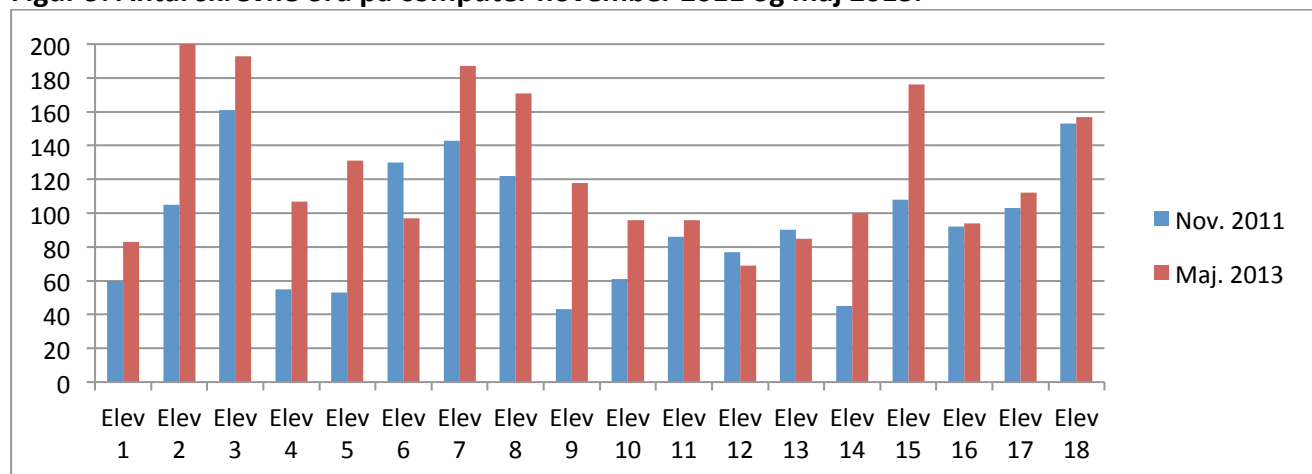
Figur 8: Antal skrevne ord i hånden november 2011 og maj 2013.

³ Forholdsmæssigt er der ingen signifikant forskel mellem antal optalte ord og antal optalte tegn i det skrevne.

Når man sammenlignede antal skrevne ord på computer henholdsvis november 2011 og maj 2013 skrev tre elever (17 %) ud af 18 færre ord, og 15 elever (83 %) skrev flere ord. Gennemsnitligt var antal ord steget med 48 %.

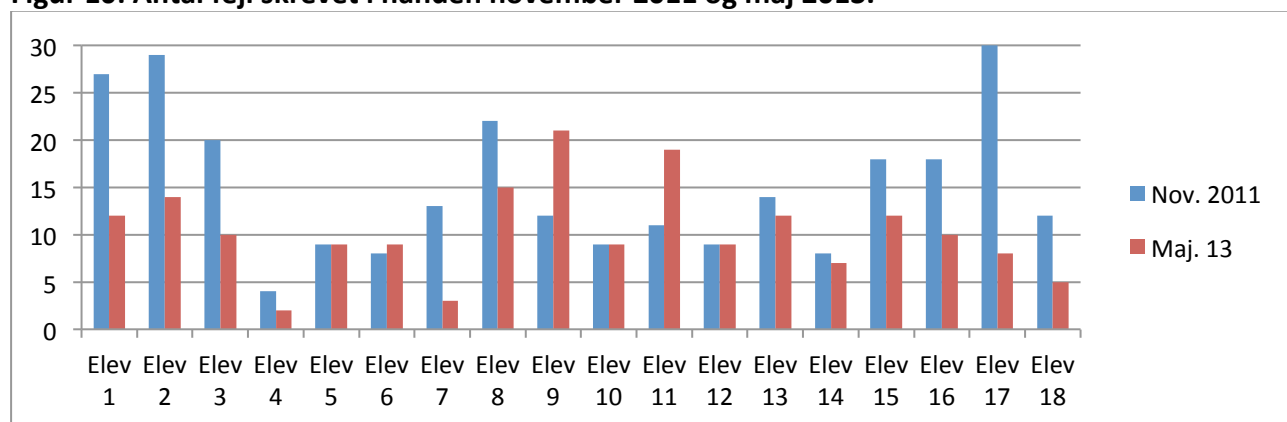
Figur 9: Antal skrevne ord på computer november 2011 og maj 2013.

Antal fejl i det skrevne

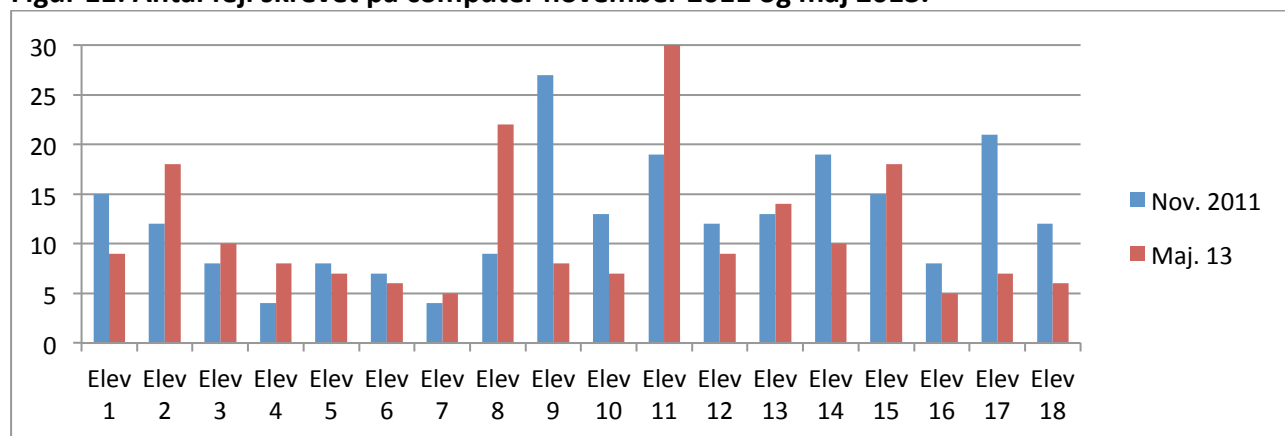
Når der sammenlignes mellem antal fejl ved fri skriftlig formulering i hånden henholdsvis i november 2011 og maj 2013 lavede tre elever flere fejl, tre elever var status quo, mens 12 elever (66 %) ud af 18 lavede markant færre fejl. Gennemsnitligt set blev der i maj 2013 lavet 68 % af det antal fejl, der blev lavet i november 2011.

Figur 10: Antal fejl skrevet i hånden november 2011 og maj 2013.

Når der sammenlignes mellem antal fejl ved fri skriftlig formulering på computer henholdsvis i november 2011 og maj 2013 var billedet et andet. 8 elever (44 %) ud af 18 lavede flere fejl, mens 10 elever (56 %) ud af 18 lavede færre fejl. Gennemsnitligt set blev der i maj 2013 lavet 88 % af det antal fejl, der blev lavet i november 2011.

Figur 11: Antal fejl skrevet på computer november 2011 og maj 2013.

Opsummering

Generelt set kunne der konstateres positiv udvikling i forhold til mentorelevernes frie skriftlige udtryksfærdighed ved projektets afslutning:

- 83 % af eleverne skrev nu lige så hurtigt og flydende på computer som i hånden. Ved projektstart var det kun 44 %
- Antallet af skrevne ord på 10 minutter var steget. Ved skrivning på computer med 48 % - ved skrivning i hånden med 20 %
- Antal fejl skrevet i hånden var reduceret med 32 % - og på computer med 12 %

Der blev ikke foretaget en systematisk analyse af indhold og kvalitet af det skrevne. Men ud fra de modtagne tekster kunne det af mentor umiddelbart konstateres, at

- Teksterne var blevet bedre og længere. Der ses et mere varieret sprog.
- Eleverne var begyndt at sætte tegn i teksten og opdele i afsnit, hvilket øgede læsbarheden gevaldigt.
- Typen af fejl var anderledes, dvs. det fejlskrevne ord er nu oftere umiddelbart forståeligt, hvor det tidligere kunne være svært at gætte, hvad eleven ville have skrevet.
- Med hensyn til selve skriveprocessen var det iøjnefaldende, at eleverne i maj 2013 i større omfang end i november 2011 var opmærksomme på forskellige faser, uanset om der blev skrevet på computer eller i hånden. Der var nu forståelse for, at der var forskel på skriveprocessens flow, hvor der skrives løs – og på gennemlæsning og redigering af det skrevne, som krævede en anden sproglig opmærksomhed fra eleven selv, både når den finder sted undervejs og til sidst.

Evaluerings fra eleverne

Ved afslutningen af projektet blev de 22 elever, der var med i hele forløbet, interviewet af funktionslæreren på den enkelte skole ud fra tre spørgsmål:

- Hvad synes du, har været godt ved projektet?
- Hvad har ikke fungeret?
- Hvad synes du, man kan gøre fremover for at hjælpe dig?

Svarene afspejlede på den ene side nogle fælles holdninger og oplevelser på en række centrale områder – og på den anden side en stor spredning i hvilke dele af projektet, den enkelte elev tog til sig og brugte.

Hvad synes du, har været godt ved projektet?

Halvdelen af eleverne pegede på det at have sin egen computer, nogle nævnte især i skolen og andre at have den derhjemme til at skrive stile og opgaver på.

"Har været glad for computeren – er blevet mere glad for at læse".

"Computeren har været en stor hjælp i forbindelse med læsning og stavning, har også kunnet hjælpe andre i klasse med at slå ting/ord op".

"Computeren! – Jeg har også brugt den til alt muligt andet. F. eks at se fjernsyn på og når jeg skal søge oplysninger. Jeg har også lavet mine hjemmeopgaver på computeren".

Mere end halvdelen af eleverne pegede på cd-ord som hjælp til både at få oplæst tekst og at få ordforslag, når man skrev. Flere nævnte specifikt muligheder med oplæsning på engelsk – og andre pegede på brug af den danske betydningsordbog i programmet.

*"Det er en meget stor hjælp at få teksterne læst op. Jeg bruger også skrivedelen, men har svært ved at huske kommandoerne (som f.eks. * og #)".*

"At jeg er blevet dygtigere især mht. stavning. Dejlig at have cd-ord til stile, og mest til engelsk, men bruger også google-oversæt. Bruger også betydningsordbogen i cd-ord".

Det var godt at lære flere programmer at kende: f.eks. Word, Excel, Intra – og desuden selv at kunne bruge Materialebasen til at hente bøger på.

"Jeg kan finde alle mine bøger på computeren (Materialebasen) og det er godt".

"Jeg har lært en masse ting på computeren. For eksempel Excel".

Læringscaféerne nævnte mange elever som noget godt, med forskellige begrundelser.

"Har lært rigtig meget, cafeerne har været hyggelige, dejligt at være sammen med andre der også har faglige problemer".

"Læringscafeerne var gode, for vi lærte noget før de andre i klassen og så var det lettere at forstå".

"Læringscafeerne var OK, men det skulle ikke være tvang at komme. Jeg ville komme, hvis jeg havde brug for hjælp".

Hvad har ikke fungeret?

Computeren var for tung – og for langsom til at starte op.

"Computeren var tung at bære frem og tilbage. Det var bedre, da vi fik lov til at lade den ligge på skolen". [Elev fra den ene skole, hvor mentorcomputeren var tungere end på de to øvrige skoler]

"Computerne er for lang tid om at tænde".

"Computeren har været alt for langsom. Det har heller ikke altid fungeret at komme på nettet".

Cd-ords oplæsningsfunktion blev valgt fra af nogle elever.

"Cd-ord er ikke god til at læse op. Det er en irriterende stemme, som ikke kan udtale ordene og det kører heller ikke så godt".

"Cd-ord er dårligt til oplæsning og det er svært at forstå sammenhængen. Det hakker i ordene".

Flere elever syntes, det var irriterende, at Læringscafé lå uden for undervisningstiden. Desuden ville flere gerne have dem oftere, bl.a. fordi det kan være svært at huske, hvad man lærte.

"Dårligt at læringscafeerne lå udenfor skoletid, og også at der var så lang tid imellem".

"For langt imellem læringscafeerne – gør at man glemmer".

"Har svært ved at huske de forskellige ting/ kommandoer cd-ord kan".

"Nogen gange var Læringscafeerne det samme – vi lavede det samme. Det blev også lidt presset, når det var efter skoletid".

Nogle elever savnede mere opbakning fra lærerne.

"Lærerne bakker ikke op om computeren".

"Lærerne hjælper os ikke rigtigt – bruger kun computeren til dansk".

"Mine lærere har ikke altid sagt til mig, at jeg skulle tage min computer frem. Jeg ved godt at det er mig selv, der skal gøre detmen!"

Der blev i mindre omfang peget på at skille sig ud fra kammeraterne.

"Har ikke brugt computeren så meget, følte mig anderledes/speciel i forhold til de andre, fordi computeren så anderledes ud".

Hvad synes du, man kan gøre fremover for at hjælpe dig?

Fremadrettet ville de fleste af de involverede elever i skriftsproglige vanskeligheder gerne fortsætte med kurser for at blive klogere på it-området og blive bedre til at læse og skrive.

"Jeg vil gerne have en time om ugen, hvor jeg kan holde mine it-kundskaber ved lige og få hjælp til lektier i dansk, matematik og engelsk".

"Vil gerne have kurser sammen med andre elever. Ikke tages ud alene".

"Jeg vil gerne være i en lille gruppe med en lærer, så siger jeg mere, end når jeg er i klassen".

Der blev bl.a. peget på behovet for at huske det, man lærer.

"Sørge for at cd-ord holdes ved lige, man glemmer hvis man ikke bruger det jævnligt".

Nogle elever afviste med forskellige begrundelser at have brug for en computer fremover, men flere havde et ønske om at fortsætte med en personlig computer på skolen, og nogle elever om muligt også derhjemme.

"Jeg vil gerne fortsat have en computer til rådighed på skolen til f. eks skriftlige opgaver og oplæsning".

"Jeg kunne godt bruge computeren for jeg har ikke nogen selv, der virker. Jeg kan også bruge den til mine hjemmeopgaver".

En elev kommenterede placering af læringscafé ift. evt. fritidsaktiviteter.

"Tidspunktet for Læringscaféer er vigtig, hvis man f.eks. skal til noget om eftermiddagen".

Nogle elever gentog ønske om mere opbakning fra deres lærere til at bruge computer i timerne.

"Jeg vil gerne have hjælp fra mine lærere, og det er lærerne, der skal være opmærksomme på, at jeg har brug for hjælp".

"Lærerne skal opfordre til, at man skal bruge det i deres timer".

Alle de interviewede elevernes svar kan læses i bilag 2

Læringscaféer

I forlængelse af udlevering af personlig computer til hver projektelev januar 2012 opstod en ide hos mentor om løbende at gennemføre læringscaféer for gruppen af projektelever på hver enkelt skole. Hver læringscafé skulle være af 60 til 90 minutters varighed og placeres efter skoletid. Læringscaféerne blev gennemført i den efterfølgende projektperiode og var placeret samme uge, som mentor i øvrigt var på skolen – dvs. som udgangspunkt ca. hver 3. uge på hver skole.

Formålet var:

- af social art: eleverne lærte hinanden at kende, kunne hjælpe hinanden på tværs af alder og årgang og kunne få en øget selvtillid på området.
- af it-faglig art: eleverne præsenteredes løbende for nye it-muligheder og afprøvede dem selv.
- af statusmæssig art: hvornår og hvordan blev computeren brugt i skolen og hjemme, ifølge eleverne.

Det meste af perioden var der en tilbagemelding i notatform fra mentor til klasselærerne med orientering om it-fokusområde, status på elevfremmøde og -indsats samt elevernes opfattelse af brug af personlig computer i de enkelte fag. Det sidste stemte ikke nødvendigvis overens med lærerens oplevelse, men gav så anledning til en snak.

Der var ligeledes efterfølgende en personlig kontakt via telefon eller mail til de hjem, hvor det blev skønnet nødvendigt med en form på opfølgning – og en samtidig løbende orientering til klasselærer.

De fleste elever mødte frem til læringscaféerne, selv om enkelte elever syntes, det var dybt uretfærdigt de fik en slags ekstratime. Nogle forældre havde også glemt de udmeldte tidspunkter og havde arrangeret andet for deres børn den konkrete eftermiddag, hvilket var et dilemma. Som regel var det dog ved snak og telefonopkald i situationen lykkedes at fastholde læringscaféen som det, der skulle prioriteres. Generelt bakkede forældrene meget op om læringscaféen.

Der var nogle gange frugt til eleverne. Der har været en god, åben og afslappet stemning – og indbyrdes stor hjælpsomhed. Man læste op eller viste det, man havde lavet, og kommenterede undervejs.

Når der af forskellige praktiske grunde var gået lidt længere tid mellem læringscaféerne – kombineret med at eleverne ikke havde brugt færdighederne i større omfang i skolen – havde flere af eleverne i skriftsproglige vanskeligheder, haft svært ved at huske deres ny erhvervede it-kompetencer. Mentoreleverne havde brug for løbende at genopfriske eller bruge det, de havde lært.

På to af skolerne ønskede enkelte lærere mulighed for at deltage i læringscaféen, for at kunne lære noget (nyt) samtidig med eleverne. Det benyttede 4-5 lærere sig af. Og i øvrigt også et par forældre.

Andet skoleår gennemførtes læringscafé på den enkelte skole forskudt, således at eleverne kom i mindre grupper 45-60 minutter, dels af skemamæssige årsager og dels ud fra et behov for at differentiere. Det var eleverne generelt glade for, også selv om nogle af de yngste savnede de store. Men hver elev nåede mere.

Eleverne udfyldte andet skoleår hver gang et skema med, hvor meget de siden sidst havde brugt computeren i hvert enkelt fag. Det afdækkede desværre, at computerne ikke altid blev brugt så meget, og at der var stor forskel mellem de enkelte klasser og fag. Computeren blev brugt oftest og mest i dansk. Den manglende brug af computer i timerne betød også, at nogle elever efterhånden tit lod computeren blive hjemme.

Lærerne

Kurser og vejledning fra mentor

Efter korte møder på de tre projektskoler ved projektstart med henholdsvis skolernes ledelse og samtlige lærere om projektet og dets intentioner, gennemførte mentor efterår 2011 en mere grundig introduktion til projektet og dets mål samt afholdt kurser for samtlige dansk-, matematik- og engelsklærere i de 4., 5. og 6. klasser, hvor der var mentorelever.

I første omgang blev der afholdt lærerkursus i især læse- skriveprogrammet cd-ord og muligheder for digitale tekstressourcer på bl.a. Materialebasen og Nota. I anden omgang blev afholdt lærerkursus pr. årgang eller fag (efter skolens eget valg) med overordnede didaktiske overvejelser om brug af it i undervisningen i forhold til enkelt-elever og hele klassen, herunder præsentation af relevante værktøjs- og fagprogrammer (dvs. henholdsvis funktionelle og didaktiske digitale læremidler). I disse kurser deltog også skolens funktionslærer og it-vejleder, hvilket var godt for den videre proces på skolen. Kurserne blev

bl.a. gennemført med baggrund i forudgående spørgeskemaundersøgelse af lærernes forudsætninger og ønsker på området – og i et tæt samarbejde med skolens funktionslærer.

Lærernes holdninger til projektet og deres involvering var meget forskellig. Nogle tog imod mulighederne med kyshånd og ville rigtig gerne bruge mentor, andre var mere skeptiske. Ikke alle følte nødvendigvis ejerskab til projektet, og nogle tog afsæt i, at de ikke blev spurgt, om de ville være med.

En sproglærer - i forhold til inklusion:

"Jeg kan helt ærligt ikke se, hvor mit ansvar er, når eleverne i de fleste af mine timer får hjælp af nogle ressourcelærere".

En dansklærer - i forhold til it:

"Jamen, hvis det nu er godt nok. Det jeg gør i forvejen".

Godt halvdelen af dansk-, matematik og engelsklærerne i mentorklasserne benyttede løbende sig af tilbud om mentorstøtte og -vejledning, de øvrige benyttede det ikke. Hen mod afslutningen af projektet kom dog flere til, især engelsk- og matematiklærere, med ønsker om kurser i klassen.

Den generelle erfaring var, at når mentor tilbyder at stå for planlægning og være primær ansvarlig for et forløb i klassen, hvor der både var fokus på mentorelever og hele klassens brug af it inden for et fagligt område, skete der oftest en med-læring hos læreren, som gjorde, at han/hun både kunne og turde stå alene med opgaven næste gang.

Lærere på to af skolerne skoler efterlyste i øvrigt mulighed for at deltage i elevlæringscafé, hvilket 4-5 benyttede sig af.

Undervejs i forløbet opdagede mentor via besøg i klasser og dialog med lærere, at nogle lærere har øje for at bruge it på en kreativ og alsidig måde i faget – til umiddelbar gavn for klassens mentorelever, men at de erfaringer ikke nødvendigvis formidles videre til (fag)kollegaer. Her er plads til mere videndeling på området på skolen.

Mentor udleverede efter klassebesøg i 2012 "10 gode råd: Hvordan inkluderer du – i hverdagen- dine elever i svære skriftsproglige vanskeligheder. (Se bilag 4)

Kurser og projekter i klasser

En række kurser af forskelligt indhold og varighed for hele eller halve klasser - samt et lidt større projekt på en årgang på en af skolerne - blev gennemført.

Desuden havde mentor i mindre omfang enkelte mentorelever – nogle gange sammen med klassekammerater med skriftsproglige vanskeligheder - ude af undervisningen enkelte timer i forbindelse med kursus, samtale, test m.v. Eller mentor var inde i klasser for at støtte en eller flere mentorelever i forbindelse med den almene undervisning.

I forbindelse med hvert eneste kursus blev det eksplicit formuleret ved start over for eleverne, hvad det faglige mål og/eller it-målet med kurset var - og hvis det kunne nås, blev det mundtligt evalueret sidst i et forløb, om eleverne personligt syntes, at målet blev nået. Det

var således vigtigt – også for elever med faglige vanskeligheder - at udvide målet for et forløb fra hvad med hvorfor.

Ved kurser i klasser med indhold, som mentoreleverne ofte allerede havde arbejdet med i læringscaféer, blev det italesat over for både lærer og hele klassen, at programmer, der måske tidligere var udviklet til elever med særlige behov, nu var blevet udviklet, så også elever i den almene undervisning kunne have glæde af det, når de hver især syntes, det kunne give mening. Desuden blev der gjort opmærksom på, at flere it-værktøjer allerede nu men også fremover måtte bruges i forbindelse med test og prøver. Det havde nogle enkelte – dygtige – elever kommenteret med, om det ikke er snyd.

Der blev gennemført kurser i klasser med mentorelever i bl.a.:

- cd-ord, i fagene dansk og engelsk
 - dansk og engelsk oplæsningsfunktion
 - dansk og engelsk skrivestøtte med ordforslag
 - dansk betydningsordbog
- digitale tekstmaterialer – syntetisktale.dk og Materialebasen på Skolekom
- Word, i dansk og engelsk
 - stavekontrol, ordforslag, grammatisk korrekthed, skift af sprog (dansk/engelsk/tysk)
- digitale skriveprocesser, bl.a. ud fra foto-oplæg
 - planlægning, flow, redigering, oplæsning, finpudsning
- Diktatværkstedet – stavetræning til mellemtrinnet og udskoling
- ordbogen.com og synonym-ordbog.dk – i fagene dansk og engelsk
 - brug af elektroniske ordbøger: stavning, betydning, variation, ordklassekendskab m.v.
- Excel – brug af regneark - grundlæggende funktioner, formelbrug, grafiske afbildninger, fra 4. til 7. kl.
- Elevintra – beskedfunktioner med netikette, layout og vedlagte bilag – samlemapper - anmeldelser
- photostory – multimediepræsentation med tekst, billede og lyd
- billedkomposition og billedanalyse

På nogle af kurserne påtog mentoreleverne sig at være hjælpere i mindre omfang overfor deres kammerater. Det gjaldt f.eks. brug af cd-ord og brug af digitale ordbøger. Men også i forbindelse med regnearkskurser var det tydeligt, at den foregående gennemgang af det på læringscaféer, og den her tydelige sammenhæng mellem, hvad man skrev og gjorde på tastaturet, og hvad man så på skærmen, gjorde, at elever undervejs kunne hoppe hen til andre kammerater og hjælpe.

I en enkelt klasse blev der taget hul på at oprette en klassens it-patrulje, som mentorelever målrettet indgik i. Kriteriet for at være med var på forhånd at vide lidt mere eller sætte sig ind i noget om it samt at være indstillet på at ville hjælpe klassekammerater.

Desuden inddrog mentor ved nogle af kurserne mentorelever til at forklare fælles for alle elever, hvordan noget fungerede – dvs. brugte det personlige mod og den præsentationskompetence, som vi havde arbejdet med i trygge rammer på læringscaféerne.

Endelig gennemførtes et større 2-ugers projekt på en 7. årgang med to mentorklasser: fotomaraton, hvor en række dansk-, it/multimodale og almene mål blev opstillet, og der blev sluttet af med fernisering og forældrearrangement (jf. bilag 5). Her var samtidig fokus på mentorelevs ligeværdige deltagelse i projektgrupper, og at de kunne bruge de kompetencer, de indtil da havde arbejdet med bl.a. via mentorcomputer og på læringscafé.

Det er vigtigt at understrege, at det ikke er det enkelte kursus eller program, der er vigtigt – der er nemlig fortsat ingen trylleprogrammer - heller ikke for elever med alvorlige skriftsproglige vanskeligheder, men det er den faglige it-kompetence, som eleven tilegner sig i forbindelse med at bruge et program eller deltage i et forløb, hvori it indgår, der er fokus på.

It-forudsætninger

I forbindelse med Mentorprojektets igangsættelse og afslutning blev der gennemført spørgeskemaundersøgelser i oktober 2011 og maj 2013 med de involverede dansk-, matematik- og engelsklærere på henholdsvis 4.-6. og 5.-7. klassetrin om it-forudsætninger i forbindelse med læsning m.v. Undersøgelserne skal læses og forstå i sammenhæng med de samtidige fokusgruppeinterview (Se side 28).

72 % af de 33 deltagende lærere i maj 2013 havde været med fra projektets start. Svarprocent 2013 var 100.

(Baggrund for nedenstående opsamling af status og udvikling fordelt på 6 emner fremgår af Bilag 6)

Lærerbaggrund: alder og erfaring

Generelt var der en spredning i alder og skoleerfaring blandt de deltagende lærere. Samtidig var der forskel mellem de tre skoler. På den ene skole var 77 % af den deltagende lærergruppe *over* 50 år - og hver lærer i den gruppe havde *mere* end 20 års erfaring som lærer. På en anden skole var 55 % af lærerne *under* 40 år, og 77 % af lærerne havde *mindre* end 10 års skoleerfaring. På den sidste skole var der en mere jævn fordeling i deltagergruppen, både med hensyn til alder og antal år som lærer.

It-færdigheder: personlige og professionelle (faglige pædagogiske)

De fleste lærere (66 %) oplevede deres *personlige* it-kompetencer som gode, dvs. over 5 på en 10-trinsskala, hvor 10 var højst. Det var samtidig lidt overraskende, at i alt 11 lærere ud af 33 (dvs. 33 %) fordelt på de tre skoler i 2013 placerede sig mellem 2 og 5, dvs. som *under middel kyndige* på det personlige it-område. Det tilsvarende tal i 2011 var 37 %.

Når der blev spurgt til de *professionelle* faglige pædagogiske it-kompetencer, gav flertallet af lærerne udtryk for en positiv udvikling i projektperioden. Mest markant på to af skolerne,

hvor henholdsvis 89 og 63 % i 2013 placerede sig over midten (på en 10-trinsskala), hvor tallene i 2011 var 65 og 31 %.

Brug af it i undervisningen - herunder som kompenserende værktøj i forbindelse med læsning

Lærerne blev spurgt om, hvor meget de inddrog it i forbindelse med fire forskellige aspekter af undervisning: lærerpræsentation, elevværktøj i forbindelse med undervisningsforløb, elevtræning, elevproduktion eller -præsentation.

Ca. en tredjedel af lærerne svarede *ikke meget* eller *slet ikke* på næsten alle de nævnte områder. Rigtig mange, i gennemsnit halvdelen, placerede sig selv i *middel*, som kunne dække over både en generel brug eller brug i forbindelse med et konkret eller flere forløb. Men der var samtidig forskel på de enkelte skoler og de enkelte områder. Det kunne bl.a. afspejle forskellige kulturer for brug af it på den enkelte skole – men også forskelle inden for de enkelte fag eller mellem de enkelte lærere. Det afdækkes ikke af de anonymiserede svar her.

Når det gælder brug af it i forbindelse med lærer-præsentation, kunne man undre sig over de lave tal på alle tre skoler, bl.a. set i lyset af, at der på den ene skole var interaktiv tavle med tilhørende computer i alle klasseværelser, og at der på en anden skole var det samme i to af de 6 deltagende klasser. På de to skoler angav henholdsvis 8 og 9 procent, at de brugte det meget – ca. 50 % bruger det middel og resten svarer under middel. Faktisk var brugen størst på den skole, hvor der ikke var let adgang til projektor i klasseværelset.

Højst scorede brug af it i forbindelse med elevproduktion eller -præsentation.

På en enkelt skole placerede kun en enkelt lærer (9 %) sig *under middel*, når det gjaldt både brug af it som elevværktøj og elevpræsentation. Det var på skolen med interaktive tavler i alle klasselokaler, så det var tankevækkende, at mens lærerne øjensynlig ikke i særlig stor grad gjorde brug af it i forbindelse med egen præsentation, så gjorde eleverne det i forbindelse med undervisningsforløb og elevprodukter og -præsentation.

Når det gjaldt brug af it som kompenserende værktøj i forbindelse med læsning, var der generelt sket en positiv udvikling. Hvor lærerne på alle 3 skoler i 2011 placerede sig for godt 85 % vedkommende *under middel* – sker der en gradvis bevægelse opad, hvor andelen *under middel* alle steder faldt. Der var dog stadig flest lærere, der placerede sig selv *under middel* og ikke *over* – nemlig: 77, 55 og 72 %. På dette område var der både sket fremskridt og var plads til forbedring.

Kendskab til og brug af cd-ord, Materialebasen og Nota samt skolens digitale abonnementer

I Mentorprojektet havde der bl.a. været fokus på (lærere og elevers) kendskab til og brug af cd-ord samt digitale tekstressourcer. Og der blev holdt kurser om dette for både elever, forældre og lærere.

Maj 2013 var der stadig mellem 30 og 51 % af de involverede lærere, der ikke kendte cd-ord særlig godt og placerede sig selv *under middel* – og når det gælder brugen af cd-ord (i undervisningen eller som støtte til enkelte elever) var tallene under middel mellem 66 og 85 %. Kun i alt 6 ud af i alt 33 deltagende lærere (18 %) oplyste, de brugte cd-ord generelt, (udtrykt ved, at de placerede sig over middel på en 10-trinsskala).

Kendskabet til de digitale tekstressourcer i Materialebasen var øget markant i projektperioden, hvorimod det samme ikke gjorde sig gældende med henhold til kendskab til Nota. Dog var der stadig mellem 33 og 62 %, der angiver *ikke meget* eller *slet ikke* kendskab til Materialebasen, og de tilsvarende tal for Nota er 62 til 78 %.

Med hensyn til de deltagende læreres kendskab til skolens digitale abonnementer var billedet blandet. Der blev svaret med *over middel* for henholdsvis 24, 66 og 54 % på de tre skoler.

Inklusion af elever med læsevanskeligheder i undervisningen

Når der blev spurgt til, i hvor høj grad den enkelte lærer medtænkte elever med læsevanskeligheder i forbindelse med planlægning af undervisningen, afspejlede svarene i 2013 på to af skolerne en positiv udvikling inden for *rigtig meget* og *meget* i forhold til 2011, det ene sted med en fordobling fra 31 til 66 % af lærere. Samtidig var der sammenlagt nu kun 3 lærere mod tidligere 14 lærere, der svarede: *Ikke meget* eller *slet ikke*.

Når der blev spurgt til hvor enkelt eller vanskeligt den enkelte lærer oplevede, det var at tilrettelægge undervisningen med henblik på inklusion af elever med læsevanskeligheder, var der på to af skolerne sket en udvikling hen imod, at det var blevet væsentligt mindre vanskeligt end tidligere, hvorimod det modsatte var tilfældet på den sidste skole, hvor nu 55 % fandt det mere vanskeligt end middel. Andelen af oplevede vanskeligheder over middel på de to øvrige skoler var i 2013 henholdsvis 39 og 18 %.

Oplevelse af adgang til at bruge it-udstyr og komme på nettet

Adgangen til at bruge it-udstyr (især computere) blev i 2013 oplevet *mere vanskelig* end i 2011 på de to skoler i Tårnby kommune, hvorimod det stort set var status quo på den sidste skole. Det var bemærkelsesværdigt, og kunne dække over meget, også at der på skolerne i perioden var kommet en større efterspørgsel fra samtlige lærere om at bruge de fælles computere oftere og i længere tid.

Når det handlede om lærernes oplevelse af at komme på Internettet, var billedet blandet. På de ene skole i Tårnby blev det oplevet som, at det var blevet mere svært, hvorimod det var status quo på de to andre skoler.

Der var samtidig forskel på andelen i de to kommuner for, hvordan det blev oplevet. Tallene for hvor mere end middelsvært, det blev oplevet at få adgang til internettet, er henholdsvis 70 og 55 % i Tårnby og 27 % i Dragør. Det er tankevækkende, når man netop i perioden i Tårnby kommune gjorde en ekstra indsats på området.

Fokusgruppeinterview

(Hele referatet af fokusgruppeinterviewet ligger som bilag 7)

Baggrund for fokusgruppeinterviewene

Nationalt Videncenter for Læsning, Professionshøjskolerne gennemførte ved pædagogisk konsulent Lis Pøhler fokusgruppeinterview både i forbindelse med igangsættelse og afslutning af Mentorprojektet. Fokusgruppeinterviewene blev gennemført med dansk-, matematik- og engelsklærere fra projektelevernes klasser, dvs. 4.-7. klassetrin. (Oversigt over antal lærere, der deltog i interviewene fremgår af figur 1 og 2).

Interviewene skulle ses som et supplement til de spørgeskemaundersøgelser, som projektets mentor, Marianne Frederiksen, havde gennemført. Spørgeskemaer og interview ville tilsammen kunne skabe et billede af lærernes erfaringer med og tanker om inklusion af elever med læse- og skrivevanskeligheder i undervisningen samt udviklingen af deres personlige og pædagogiske it-kompetencer ved projektets afslutning.

De semistrukturerede interview tog både ved projektstart og ved projektafslutning udgangspunkt i 13 udsagn om forudsætninger for en vellykket inklusion. Alle udsagn er klippet fra projektansøgningen. (De 13 udsagn fremgår af figur 3). Ved den afsluttende interviewrunde blev lærerne dels bedt om at prioritere de 13 udsagn, dels bedt om at vurdere i hvor høj grad projektet havde medvirket til udvikling af de enkelte områder. De nedenstående afsnit opsummerer disse drøftelser.

(I bilag 7 er desuden en liste over lærernes mange ideer om, hvad der skulle tænkes over, hvis der etableres et nyt projekt målrettet samme elevgruppe).

It-relaterede spørgsmål

Engelsklærerne oplevede i høj grad projektet som en løftestang i forhold til dette område (jf. figur 4). Matematik- og dansklærere oplevede også et løft men ikke i helt så udpræget grad.

Spørgsmål om skolernes it-udstyr – både for så vidt angik maskinpark og serverkapacitet – satte i samtlige interview gang i debatten. Alle så det som helt afgørende, at der i kraft af projektet var skaffet mentorcomputere til alle projektelever. Dansklærerne så i højere grad end matematik- og engelsklærerne adgangen til it-kompenserende hjælpemidler som en væsentlig forudsætning for at kunne inkludere elever med svære læse- og skrivevanskeligheder i undervisningen på mellemtrinnet. I matematik var der på mellemtrinnet endnu ikke så tekst-tunge opgaver. Her var udfordringen i lige så høj grad at forstå fagudtryk, ord og begreber. I engelsk var meget af undervisningen på mellemtrinnet målrettet lytning og samtale. Der var bred enighed om, at adgang til disse hjælpemidler ville være helt afgørende for vellykket inklusion i de ældste klassetrin.

Der var også bred enighed om, at mulighederne for adgang til it langt fra var optimale. De fleste lærere gav udtryk for, at de gerne ville have adgang til at anvende it i dagligdagen til *hele* klassen. Det ville dels åbne for mange muligheder i undervisningen, dels ville projektlevernes brug af computere ikke opleves som "værende anderledes", hvilket var tilfældet under projektet. En generelt bedre tilgængelighed (for lærerne) til computere og smartboard, samt hurtigere computere til eleverne ville have stor betydning for udviklingen af undervisningen på dette område.

I et af interviewene blev det endvidere påpeget, at det var u hensigtsmæssigt, at der på lærercomputerne (i Tårnby Kommune) alene var adgang til *LibreOffice*, mens der på elevcomputere (og mentorcomputere) var adgang til Microsoft Office, som de fleste elever også kendte fra computeren i hjemmet. CD-ORD fungerer ikke umiddelbart sammen med Libre Office.

Specialpædagogiske anliggender

Generelt oplevede lærerne, at projektet medvirkede til, at de fik bedre indsigt i elevernes læse- og skrivevanskeligheder, og til en vis grad også lidt bedre indsigt i elevernes eventuelle andre vanskeligheder. Endvidere havde mange lærere meget positive oplevelser med at have

mentor med i klassens undervisning, dels fordi mentor både her og nu og inden timen kunne hjælpe med mange it-tekniske problemer, dels fordi mentors deltagelse frigav tid til læreren til at koncentrere sig om undervisningen (jf. figur 5).

Klasserummene var svære at ændre på. Og selvfølgelig kunne der være en bærbar computer på et elevbord. Problemet var dog, dels at mentoreleverne var nødt til at sidde tæt på klasserummets stikkontakt, fordi computernes batteri ofte ikke rakte til mere end to timer ad gangen, dels at der også skulle foregå meget andet i timen end læse-skriveopgaver, så eleven skulle bruge bordpladsen til andet en computeren.

Nogle elever oplevede computeren som en gave, og de udviklede sig både fagligt og personligt. I nogle klasser havde de endda fungeret som it-spydspidser og ”oplært” kammerater - såvel læsesvage som elever uden læsevanskeligheder. Lærerne gav også eksempler på, at læsesvage elever – som ikke blev udvalgt til projektet – havde medbragt egne computere og ”suget” læring og it-kompetencer ud af mentoreleverne.

Andre elever oplevede tildelingen af egen computer som endnu et nederlag. Et fysisk tegn på at de var anderledes. Oplevelsen var nok i høj grad afhængig af elevens personlighed. I en klasse med to mentorelever oplevede den ene computeren som en gave – mens den anden oplevede den som endnu et nederlag. Mange lærere gav udtryk for, at de elever, som ikke ville bruge computeren, måske skulle have den frataget, så andre elever, som også var i læsevanskeligheder, ville kunne få glæde af den.

Forældrene

Lærerne havde generelt set en positiv oplevelse af forældrekurserne, men desværre havde ikke alle forældre taget mod tilbuddet (jf. figur 6). Såvel ved projektstart som ved afslutningen af projektet, var der bred enighed blandt lærerne, at de elever, som havde engagerede forældre som støttede deres barn på hensigtsmæssig vis, var betydelig lettere at undervise og inkludere, end børn af forældre, som ikke magtede opgaven. Der var dog også generel enighed om, at for de (relativt få) elever, som ikke havde sådanne forældre, var det muligt at kompensere bl.a. via læringscafeerne, som blev udviklet i projektføreløbet.

Almenpædagogiske anliggender

Ved projektstart gav lærerne generelt udtryk for, at dette var et område, som de sagtens selv kunne magte. Og dette var da også det område, hvor lærerne havde oplevet mindst effekt fra projektet. Men som det fremgår af figur 7 var der – især blandt engelsklærerne – en oplevelse af, at projektet alligevel havde hjulpet eleverne til i højere grad at føle sig inkluderet i klassens faglige fællesskab.

Om mentorordningen generelt

De lærere, som selv aktiv gjorde brug af tilbuddet, gav alle udtryk for tilfredshed med samarbejdet med mentor både i relation til det daglige arbejde og i forbindelse med projekter. Lærerne gav udtryk for at have lært meget af samarbejdet. Der blev i alle interviewene udtrykt ønske om at have en mentorlignende funktion på skolen, så der var hjælp ved hånden her og nu – og så der ikke gik så lang tid mellem møderne. Lærerne så dette som en god måde at udvikle undervisningen på.

Forældrene

Evaluerings svar fra forældre

Informationsmøde med kort kursus - og løbende kontakt

Efter at alle forældre i september 2011 sagde ja til det særlige tilbud til deres børn, afholdtes en eftermiddag med yderligere orientering om projektet samt introduktion til læse-/skriveprogrammet cd-ord m.v. (se vedlagte bilag 3). Alle forældre var umiddelbart meget positive over for projektet.

Efterfølgende havde mentor løbende kontakt med de enkelte forældre via Forældreintra eller pr. telefon – oftest umiddelbart før eller efter læringscaféerne, eller hvis der var praktiske vanskeligheder. Kun et par personlige møder med mentorelev og forældre blev afholdt, når forældre eller mentor havde skønnet et behov.

Statusmøde og forældre-læringscafé

I oktober 2012 afholdt funktionslærer og mentor midtvejsstatusmøde med forældrene på alle tre skoler. Forældrene havde fortsat generelt positive forventninger, men samtidig går to lidt mere skeptiske temaer igen på alle møder, og også i de løbende personlige kontakter til mentor:

- Mentorcomputeren var tung og besværlig at slæbe med i skole hver dag – og især når
- Mentorcomputeren ikke blev inddraget så meget af lærerne i undervisningen

På en skole afholdt mentor efter forældreønske efterår 2012 en forældre-læringscafé på to timer med gennemgang af lærings- og værktøjsprogrammer. Udbytterigt og sjovt for både forældre og mentor.

Umiddelbart før jul 2012 – og efter forældre- og elevønske – blev der åbnet op for, at mentorcomputeren kunne være fast på skolen, hvilket ca. 2/3 af eleverne valgte. En tredjedel af eleverne foretrak at have den hjemme, da de ellers ikke havde (enkel) adgang til at bruge computer i forbindelse med lektier m.v. derhjemme. Disse elever tog computeren med i skole enten hver dag eller ind i mellem, når de af lærere blev varslet om, at den skulle bruges.

Afsluttende evaluering

Maj 2013 afholdt funktionslærer og mentor afsluttende møde med forældre, hvor forældre både skriftligt med udgangspunkt i tre overskrifter og mundtligt evaluerede projektet.

Hvordan har mentorprojektet været en hjælp til jer som forældre, så I er klædt bedre på til at hjælpe jeres barn?

Et flertal af forældrene gav udtryk for, at projektet havde været godt, på forskellige måder. Nogle pegede på computeren og viden om, hvor man kan hente (gratis skole-) programmer og hjælp. I flere hjem havde man nu for første gang snakket med sit barn om, hvilken forskel en computer og programmer kunne gøre, når man havde vanskeligheder med at læse og/eller skrive i skolen.

Andre nævnte cd-ord med opslag af ords betydning og forslag til hvordan ord staves, mens man skrev:.

"Jeg har kunnet bruge projektet, ved at min datter bedre selv har kunnet stave til ordene, samt har lært hvordan hun bruger de forskellige systemer som cd-ord og regne i matematik."

Flere var meget glade for forældremøderne.

"De møder, der har været afholdt, har helt klart været en fordel. Vi har fået indsigt i, hvordan det virker. Og har været motiverende på os som forældre. Det var været en stor aflastning at vide, at der var nogen udover os, som forældre der også tog hånd om vores datters problemstilling."

Flere pegede på, at det kunne være svært at motivere sine børn til at lave lektier hjemme. Her kunne computeren være en hjælp, nogle gange, men ikke altid.

"Vi har desværre ikke brugt den så meget i hjemmet. Da min søn ikke har lavet mange lektier hjemme, i det hele taget."

Nogle pegede på behov for mere støtte fra lærerne.

"Har ikke fået nok støtte af lærere til at bruge den. Generelt: min søn har dårlig hukommelse som mig. Dvs. det kan være svært at svare på spørgsmål f.eks. i en tekst. Men han har brugt pc hjemme. Lavet opgaver, boganmeldelse. Også spil. Problemet er, at han ikke altid gider".

Flere svarede, at computeren ikke altid har været brugt så meget derhjemme. Nogle elever havde været direkte modstander af at bruge computeren. Den havde derfor ikke gjort den store forskel hjemme.

På især en skole har forældrene generelt været skeptiske overfor cd-ords oplæsningsfunktion.

"Stemmen i cd-ord har været et problem og givet anledning til snakke".

Nogle enkelte gav udtryk for, at mentormaskinerne var for langsomme og ikke up to date.

Oplever du som forældre, at det har været en hjælp, at dit barn har fået en computer i skolen og hjemme?

Svaret var alt overvejende ja.

"Ja, helt klart, det har været fantastisk, og jeg ved, at min søn har brugt den rigtig meget, både hjemme og i skolen. Han har kun haft den i tasken i stedet for at tage bøgerne frem og tilbage."

"Ja. Det har været stor hjælp, til alle skriftlige opgaver i alle fag".

"Synes han er blevet bedre til at læse. Det har gjort ham stærkere. Det har også virket som en aflastning for mig som mor."

"Cd-ord er en stor hjælp, og også muligheden for at bruge de indscannede lærebøger er genial."

"Glad for at være med i det. Blevet bedre til at læse. Han har nu fået øjnene op for, at det er andet end leg med computer. Han er langsom læser. Vi læser nu hjemme om aftenen. Han er blevet bedre, dvs. steget, i sin læsehastighed."

Men nogle forældre pegede også på, at deres barn kunne føle sig stigmatiseret ved at få en personlig computer.

"Man føler sig anderledes – er det fordi man ikke er ok?"

"Det kan være en barriere i en klasse at skille sig ud med en personlig tildelt computer. Men samtidig er det grundlæggende vigtigt med computer, også i forbindelse med afgangsprøve, så de vænnes til at bruge computer som et naturligt redskab".

Andre pegede på andre udfordringer, især følgende:

"Det har været stort problem med dårlig oplæsning fra stemme."

"Computeren er alt for tung".

"Computeren er ikke blevet brugt nok i timerne".

Hvis vi skal lave et nyt projekt til at understøtte børn i skrive- og læsevanskeligheder, hvad skal vi så huske at få med?

Flere pegede på lærernes betydning

"Hvis man skal lave et sådan forløb igen, hvilket jeg håber at man gør, så skal man huske at få alle lærerne med fra starten. Jeg synes at det virkede som om at lærerne glemte at være med på ideen om at bruge pc."

"Lærerne skal inddrage computeren mere i undervisningen og børnene skal opfordres/presses til at benytte den mere."

Flere udtrykte, at læringscaféerne var gode. Der var fra forældrene et bredt ønske om flere læringscaféer, evt. hver uge. Det erkendtes også blandt flere, at det kunne være en udfordring for nogle elever, at læringscafé var uden for skoletid. Nogle foreslog, at man evt. kunne give elever to ugers prøvetid i projektet.

Forældrelæringscafé ville forældre på alle skoler gerne have haft, 1-2 gange om året. Nogle forældre ønskede mere løbende orientering om, hvad eleverne havde lavet på læringscafé. Og samtidig blev der ønsket fra skolen, også fra læringscaféen, mere obligatoriske lektier fra gang til gang.

Herudover var der fra flere et ønske om lettere og hurtigere computer. Og en bedre stemme i cd-ord.

Funktionslærere, mentor og projektleder

Evalueringssvar fra funktionslærerne

	<i>Hvad synes du har fungeret godt?</i>	<i>Hvad har vi lært?</i>
Projektets struktur	God ide med en mentor på skolen, som er ansvarlig og igangsætter for en særlig indsats for børn i skriftsproglige vanskeligheder.	Det er bedst at mentor er på hver skole i længere tid af gangen og laver intensive forløb.
Udvælgelse af elever	Eleverne synes, det var godt at de blev valgt til projektet, de synes det var spændende. Lærerne synes også det var et spændende projekt.	Kriterierne for valg af eleverne skulle have været skarpere. Nogle af eleverne havde flere problematikker end læsesvaghed, hvilket har været en hæmsko for dem. Elever, lærere og forældre skulle have været mere med på råd, så de havde været bekendt med præmisserne for deres deltagelse.
Evaluering af test, interview og spørgeskemaer	Testene gav et godt og alsidigt billede af elevernes vanskeligheder. Testene var godt valgt. Interview og spørgeskemaer har fungeret fint. Eleverne er dejlig umiddelbare.	Testresultaterne skulle vi have brugt til udvælgelse af relevante elever til projektet. Der skulle have været sorteret i eleverne. Det er tidskrævende med interview og spørgeskemaer. Eleverne er ikke helt realistiske og lidt unuanceret omkring egen indsats.
Samarbejde med eleverne	Dialogen og samarbejdet med eleverne har været fint. De har generelt været glade for egen computer.	Elevernes motivation er meget afgørende og opbakningen fra forældre og lærerne er vigtig. Computeren skal være på skolen – kun usb med hjem.
Samarbejde med forældrene	De har været positive og har kunnet se mulighederne for deres børn. De var glade for 2 forældremøder.	Der er brug for mere individuel støtte, evt. forældrekurser – De skal inddrages mere aktivt, så det er tydeligt, hvad deres opgave kunne være i forhold til deres barn.
Samarbejde med lærerne	De har taget imod den støtte og hjælp de kunne få – de har fået øjnene op for it som en kompenserende mulighed.	Lærerne har meget brug for kurser/hjælp til at inddrage computeren som kompenserende redskab. Lærerne skulle have følt ejerskab og ansvar for projektet.
Samarbejde med PLC-medarbejder	De har været hjælpsomme, når der var problemer med det tekniske.	De skulle have været inddraget meget mere, så de helt præcist havde vidst, hvad deres funktion var.
It som kompenserende og inkluderende værktøj	Det har været godt, de har haft hver deres computer. De har lært at bruge programmer som cd-ord, Excel og andre færdighedsprogrammer i dansk, matematik og engelsk.	Skolen skal have råderet over, hvad der lægges på computerne. Computerne skal være stærke nok til at kunne køre programmerne. De skal kunne starte hurtigt. Lærerne skal have det, som en fast rutine at tænke det ind i planlægning og gennemførelse af deres undervisning. Der skal være mulighed for at opbevare computeren i klassen.
Læringscaféer	Godt med repetition og indlæring af nyt stof – fint at have eleverne på tværs af klasserne. Gode mål læringscaféerne.	Læringscaféerne skal ligge i koncentrerede perioder – godt at målene og dagens program er kendt i forvejen. De skal ligge i undervisningstiden som et kursusforløb.
Andet	Lærerne har været glade for forløb i klasserne.	At lærere og elever stadigvæk har stort behov for støtte og vejledning. Der skal være mere tid til hver enkelt elev. Møder, tests, interview fylder meget. Eleverne har svært ved at erkende deres vanskeligheder, og svært ved at se at de kan hjælpe dem.

Evalueringssvar fra mentor

<i>Besvarelse fra mentor</i>	<i>Hvad synes du har fungeret godt?</i>	<i>Hvad har vi lært?</i>
Projektets struktur	Mentors tilknytning til hver enkelt skole, i tæt og løbende samarbejde med funktionslærer samt support fra it-vejleder. Inddragelse af forældre som vigtige medspillere. Mentors base på PUC som udviklingscenter og pejlemærke.	Tidsrammen skal matche projektindhold og -mål samt evt. ekstra krav til dokumentation og evaluering. Tidsrammen skal muliggøre både fast struktur og fleksibilitet ift. de enkelte skoler – og aktører (elever, lærere, forældre og ledelse).
Udvælgelse af elever	Fået erfaringer med elever med forskellige skriftsproglige vanskeligheder og andre udfordringer. Alle udvalgte elever har været meget åbne og hjælpsomme overfor hinanden. Alle elever som udgangspunkt positive over at være udvalgt.	Vigtigt at både de udvalgte elever og deres nøglepersoner: faglærere (og evt. ressource-lærere) og forældre forstår intentioner med projekt og føler ejerskab og ansvar for at deltage: at være nysgerrige, kunne tænke og handle nyt og yde en evt. ekstra indsats i projektperiode.
Evaluering af test, interview og spørgeskemaer	Eleverne været åbne over for forskellige former for test. Interessant at sammenligne udvikling over halvandet år. Både kvantificerbare og kvalitative test er inddraget, lige som der er fokus på både faglige, personlige og sociale faktorer.	En bred vifte af test, der skal være både valide og sammenlignelige over tid, tager tid, der går fra andet. At inddrage nationale test som redskab i forbindelse med kontrolgrupper er såvel enkelt og logisk som komplekst og sårbart.
Samarbejde med eleverne	Eleverne har været tillidsfulde og selv været interesserede i at blive bedre til at læse og skrive. Gradvist har flere forstået deres eget medansvar og indflydelse på at blive bedre.	Det kan være svært for både forældre, lærere og mentor at få elever med skriftsproglige vanskeligheder til at lave lektier hjemme. Større løbende dialog, samarbejde og opfølgning kan fremme det.
Samarbejde med forældrene	Forældrene har haft stor tillid og store forventninger til projekt. Fint konstruktivt samarbejde med mentor. Stor åbenhed om egne vanskeligheder. Projektet medførte, at flere forældre kom på Forældreintra.	Forældre vil godt møde frem og deltage i lidt flere forældremøder end de tre afholdte. Flere forældre – ikke kun på den ene skole, der ønskede det, og hvor det blev gennemført – kunne godt tænke sig forældre-læringscaféer.
Samarbejde med lærerne	Flere har taget imod de ressourcer med støtte og vejledning, som projektet via mentor har tilbudt. Mange fået ny indsigt i IT's muligheder i eget fag, både ift. mentorelever og generelt.	Vigtigt at deltagende lærere oplever, de bliver spurgt om deltagelse – eller får klar melding fra ledelse - for at udfolde indsats og engagement i projekt. En håndfuld timer det andet projekt-år løser det ikke alene. Ikke alle lærere har tidssvarende it-kompetencer eller ønske om at få det.
Samarbejde med PLC-medarbejder	Alle PLC-medarbejdere (it-vejleder) har været meget hjælpsomme og hurtige ifm. teknisk support.	PLC-medarbejderne kunne have været inddraget mere undervejs – også selv om de i forvejen har travlt med mange andre opgaver.
It som kompenserende og inkluderende værktøj	Elever og læreres viden om it som kompenserende værktøj ift. oplæsning af svært afkodelige tekster er blevet større. Det samme gælder brug af ordforslag og stavekontrol i cd-ord og word ifm. elektronisk skriveproces i både dansk og engelsk.	Hos en større gruppe lærere er der plads til forbedring af deres medtænkning af it i almenundervisningen generelt og ift. inklusion af mentorelever specifikt, både ifm. planlægning, gennemførelse og evaluering. Det gælder både kompetencer og holdninger.
Læringscaféer	Læringscaféer har generelt været en succes ift. de opstillede sociale, it-mæssige og faglige mål. Eleverne har fået en række nye almene it-kompetencer og samtidig arbejdet med centrale fagområder via værktøjs- og fagprogrammer. Og caféerne har medført større selvtillid og hjælpsomhed hos elever.	Tidsmæssig placering af læringscafé er en udfordring. Dels ift. almenundervisningen i klassen i skoletiden, og dels at klassekammerater samtidig får fri, hvis det er udenfor skoletiden. Elever med skriftsproglige vanskeligheder har brug for hyppige læringscaféer med både gentagelser og overskueligt nyt stof.
Andet	Kompetente og engagerede funktionslærere har været en vigtig del af projektet og processen undervejs. Fint samarbejde med og kyndig projektvejledning fra ekstern konsulent.	Mulighed for at justere projekt undervejs, bl.a. ud fra tidsramme, erfaringer og vejledning fra ekstern konsulent undervejs, kan være en fordel.

Evalueringsvar fra projektleder

	<i>Hvad synes du har fungeret godt?</i>	<i>Hvad har vi lært?</i>
Projektets struktur	Når der arbejdes med børn i skriftsproglige vanskeligheder, er det nødvendigt at støtte op om eleverne, lærerne og forældrene. Mentorrollen er en god måde at gøre det på.	Vi skulle ikke have lavet om på projektets struktur, men bibeholdt at mentor var på skolen en måned, for at sætte små tiltag i gang i klasserne, som man så kunne arbejde videre med i den periode, mentor ikke var på skolen. Tiltagene skal være klart defineret.
Udvælgelse af elever	Det har været godt, at vi ikke kun har fokuseret på ordblinde børn.	Det er en større udfordring, når eleverne har forskellige vanskeligheder. Det skal vi være mere skarpe på, og ikke tro, at computeren kan løse alle problemer omkring skriftsproglige vanskeligheder.
Evaluering af test, interview og spørgeskemaer	Det er lykkedes at teste og evaluere eleverne så meget, at vi har et godt billede af hver elevs stærke og svage sider.	Der er blevet testet og evalueret for meget. Vi skal finde de rigtige måder at evaluere på, så både elever, forældre og lærere kan se hvor problemfeltet er, og om der sker fremgang.
Samarbejde med eleverne	Jeg har ikke haft direkte kontakt med eleverne	Ved projektstart skal eleverne klædes på til at have en computer. Dette kan gøres ved at køre et forløb hvor eleverne sættes grundigt ind i brugen af computeren og rent kognitivt introduceres til, hvorfor computeren kan være et nødvendigt redskab for dem.
Samarbejde med forældrene	Jeg har ikke haft direkte kontakt med forældrene	Lærerne er den primære kontakt til forældrene. Dette skal præciseres fra start. Forældrene skal indgå i et tæt samarbejde med mentor og lærere
Samarbejde med lærerne	Det samarbejde jeg har haft med lærerne har fungeret godt. Det har i hovedtræk været opsamlende møder om, hvordan projektet har forløbet på skolerne.	Lærerne skal forstå, at det at have en elev med store skriftsproglige vanskeligheder kræver, at de indgår i et tæt samarbejde med mentor og forældre. Lærerne skal gøres opmærksom på dette, når de indgår i et projekt. I vores projekt blev lærerne først introduceret til projektet, da det gik i gang.
Samarbejde med PLC-medarbejder	Der er kommet et godt samarbejde op at stå mellem funktionslærere og PLC-medarbejdere på skolerne.	Klar definition af hvilken rolle PLC-medarbejderne har.
It som kompenserende og inkluderende værktøj	Det er lykkedes at få stor opmærksomhed på brugen af it som kompenserende værktøj. Skolernes netværksforbindelse er blevet forbedret.	Vi skulle have fastholdt, at eleverne ikke skulle bære en computer mellem hjem og skole. USB stikket ville kunne løse dette, og der hvor det er et problem med manglende computer hjemme, må der kunne findes en løsning. Ikke alle vanskeligheder løses ved hjælp af en computer.
Læringscaféer	Fint at samle eleverne i grupper eller i mindre hold.	Læringscaféerne kan være en god måde, at få eleverne til at mødes i et netværk og få opgraderet deres viden og høre om deres vanskeligheder. Det skal foregå mindst to - tre gange om ugen i 4 uger. Derefter pause.
Andet		

3. Konklusion

Dette kapitel samler de vigtigste erfaringer, der blev gjort ved mentorprojektet.

- Afsnittet, Resume, er en opsummering af projektets ide og formål og en beskrivelse af de erfaringer og resultater, der blev opnået i projektet.
- Afsnittet, Anbefalinger, udstikker anbefalinger dels til implementeringen af mentorordningen i Dragør og Tårnby Kommune, dels til inspiration for andre skoler og kommuner, der ønsker at afprøve en lignende ordning.

Resume

Projektets ide og formål

Ide

Dragør og Tårnby kommuner havde igennem en årrække haft fokus på elever i skriftsproglige vanskeligheder i hele indskolingen. Det kunne ses på læseresultaterne, at det fungerede godt i indskolingen, men efter 3. klasse, hvor kravene blev større, viste skolernes læseprøver og handleplaner, at der var en del elever, der på trods af skolernes støtteforanstaltninger ikke magtede at leve op til de faglige krav.

Efter 3. klasse var der tiltag for elever i skriftsproglige vanskeligheder. Et af tiltagene var at stille computeren og cd-ord til rådighed for eleverne som kompenserende værktøj. Eleverne var på kursus i at bruge computeren og hjælpeprogrammet cd-ord, men efter et stykke tid, fik elever og lærere sjældent brugt computeren i klassen. Undersøgelser havde vist, at denne type elever altid ville have behov for lidt ekstra opmærksomhed i deres skoleforløb. En opmærksomhed som lærerne gerne ville give, men som de var usikre på, hvordan de skulle gøre det. Gennem samtaler med forældre, konstaterede vi, at der også hos dem kunne være stor usikkerhed overfor, hvordan de kunne hjælpe deres barn.

Ideen til projektet "En inkluderende læringsmulighed for børn i svære skriftsproglige vanskeligheder" opstod ud fra et ønske om at afdække om en mentorordning kunne støtte elever, lærere og forældre, så elever i 4.-6. klasse i skriftsproglige vanskeligheder bedre kunne inkluderes.

Formål

Projektet skulle afdække muligheden for et tiltag, der kunne:

- støtte eleverne, så de kunne blive i deres normalklasse
- støtte lærerne, så de kunne blive inspireret til tiltag i undervisningen, der kunne støtte disse elever
- styrke samarbejdet mellem forældre og lærere
- støtte forældrene i, hvordan de bedst kunne hjælpe deres barn

Projektets formål blev derfor at afprøve om en mentorordning, der kunne:

- tilbyde sparring og supervision til lærere, forældre og elever i svære skriftsproglige vanskeligheder
- medvirke til at sikre, at eleverne bevarede lysten til at lære
- udvikle og opkvalificere samarbejdet mellem forældre og lærere, så udviklingsmulighederne for eleverne i svære skriftsproglige vanskeligheder ville blive forbedret.

Erfaringer

Efter at have kørt projektet i to år, er vi blevet bekræftet i, at denne ordning kan flytte grænser for disse børns inkludering, dette ses af de tilbagemeldinger vi har fået fra elever, lærere og forældre.

Elevernes trivsel og kompetencer

Nogle overordnede parametre, for om inklusionen af disse elever blev forbedret under projektforsøget, er elevernes egne oplevelser af deres trivsel og af deres udvikling i forhold til at læse, skrive og stave. I forhold til disse parametre har projektet været med til, at vi er kommet endnu et skridt i den rigtige retning. Eleverne oplevede nemlig, at deres trivsel blev bedre i løbet af projektperioden, og samtidig oplevede de, at de generelt blev bedre til at læse, skrive og stave.

Men det er ikke kun elevernes egen oplevelse, der peger i denne retning. Der er sket en markant forbedring af elevernes skrivning. De skriver generelt flere ord både i hånden og på computeren. Herudover er antallet af fejl ved fri skriftlig formulering både i hånden og på computer faldet markant. Og elevernes tekster er blevet længere, sproget mere varieret og læsbarheden forbedret.

En positiv "bivirkning" af tiltagene har desuden været, at andre elever, der ikke blev udvalgt til projektet, også havde gavn af projektet, da de medbragte deres egne computere og fik hjælp af mentoreleverne.

Lærernes kompetencer

Projektet har ligeledes vist positive resultater i forbindelse med lærernes kompetenceudvikling i forhold til inkluderingen af elever i skriftsproglige vanskeligheder. Lærerne oplever generelt, at de har fået bedre indsigt i elevernes læse- og skrivevanskeligheder og i hvordan de kan inkludere disse elever. For det første har lærerne været på kursus i forskellige programmer, hvilket har givet dem et indblik i hvordan disse programmer kan hjælpe eleverne. For det andet har de fået praktisk erfaring med at inkludere eleverne i undervisningen. En del af lærerne valgte at deltage i elevlæringscafeerne, for at få de nye kompetencer ind på rygraden. Lærerne oplevede overordnet, at både deres personlige og deres faglige it-kompetencer blev bedre i løbet af projektet, og lærerne syntes de blev bedre til at inddrage it i undervisningen. Der er dog stadig brug for en udvikling på dette område, da mange af lærerne – trods deltagelse i projektet - stadig vurderer deres it-kompetencer som værende under middel.

Mentorprojektet har bevirket, at lærerne føler sig mere kompetente i forhold til at inddrage elever i læsevanskeligheder i undervisningen. De medtænker i højere grad disse elever i

undervisningen og overordnet finder det mindre vanskeligt at tilrettelægge undervisningen med henblik på inklusion af disse elever.

Forældrenes kompetencer

Forældrene har givet udtryk for, at de har fået større indblik i, hvordan de kan hjælpe deres børn i læsevanskelighederne. De har fået et indblik i de programmer eleverne skulle arbejde med, og flere nævnte, at forældremøderne havde været motiverende, og at det var godt at vide at der blev taget hånd om deres barns problemer.

Anbefalinger

Anbefaling i forhold til implementering i Dragør og Tårnby Kommune

Det er vigtigt, at vi fremover fortsat har fokus på de 3-5 % elever på en årgang, der er i store skriftsproglige vanskeligheder. I en mentorordning for hele kommunen, må vi tænke elever ind fra 4. – 9. klasse.

Evalueringerne fra lærerne og funktionslærerne peger på en løsning med en mentor på hver skole. Det anbefales at hver mentor har mindst 12 timer til mentorfunktionen og at disse mentorer samles i et tværkommunalt netværk.

Konsulenten peger på, at det også kunne være et korps på 2 – 3 mentorer, der dækkede alle kommunens skoler. Mentorkorpset skal arbejde efter et nøje tilrettelagt skema, så skolerne altid ved hvornår og i hvilken periode ”mentor” står til rådighed for skolen.

Generelle anbefalinger i forhold til et mentorprojekt

1. Det anbefales:

- at det er alle børn i svære stave-, skrive- og læsevanskeligheder involveres i en mentorordning.
- at være opmærksom på, at selv om it er et hjælpemiddel der kan støtte disse elever, så er det ikke nok kun at have fokus på it. Det er vigtigt generelt at have fokus på hvad en god og inkluderende undervisning kan gøre for disse elever.

2. Det anbefales at mentor har:

- en god og specifik viden om læsning, læsevanskeligheder og it
- opmærksom på, at det er små og overskuelige tiltag, der skal igangsættes for projektelever. Disse små og strukturerede tiltag skal ligge som en række af pakker, som lærerne, forældrene og eleverne skal acceptere at ville gå i gang med løbende.

3. Det anbefales, at forældrene støttes ved:

- forældre-læringscafé på to timer med gennemgang af lærings- og programmer en til to gange årligt

- et tæt og udvidet forældresamarbejde en til to gange om året, hvor der tales om hvad de kan støtte op om hjemme og hvad der arbejdes med i skolen.

4. Det anbefales, at eleverne støttes ved:

- at der udleveres en computer til hver projektelev i svære skriftsproglige vanskeligheder
- et intensivt kursus i at skrive på computer, hvor de både praktisk og mentalt skal klædes på til at bruge computeren. Dette kunne f.eks. gøres ved at samle eleverne fra hver skole en gang om året og køre et intensivt forløb
- at der etableres en "Læringscafe", hvor eleverne kan mødes på tværs af klasserne for at lære nyt og vedligeholde deres it-kompetencer
- at elevernes potentialer og kompetencer løbende evalueres.

5. Det anbefales at lærerne støttes ved:

- opkvalificering af it kompetencer i undervisningen
- at de grundigt forberedes på, hvad et mentorprojektet kommer til at betyde for det fremtidige samarbejdet med andre involverede i projektet
- at det synliggøres for dem, at de skal indgå i små og strukturerede tiltag i klassen sammen med mentor.

Det er vores håb, at vi med vores projekt, har fået sat gang i en bedre inkludering af elever i skriftsproglige vanskeligheder, så de på sigt får samme muligheder for uddannelse som deres kammerater.

Det har været et spændende projekt, der har givet os mange udfordringer, men også en stor indsigt i og viden om, hvordan vi kommer videre.

20. september 2013

På projektets vegne
Glenda Hagemann